

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**EZİNE (ÇANAKKALE) YÖRESİNİN GELENEKSEL
HALK İLACI OLARAK KULLANILAN BİTKİLERİ**

124049

GİZEM EMRE
YÜKSEK LİSANS TEZİ
T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

FARMASÖTİK BOTANİK
ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ertan TUZLACI

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İSTANBUL - 2003

TEŐEKKÜR

Çalıőmamı yönlendiren, titizliği ve sabrıyla çalıőmama destek olan, her zaman bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım değerli hocam Sayın Prof. Dr. Ertan TUZLACI'ya teőekkür ederim.

Araştırma yöresindeki çalıőmalarım esnasında bana yardımcı olan dayım Fehmi Yel'e, teyzem Nuray Eslan'a ve başta Pazarköy olmak üzere tüm Ezine yöresi halkına teőekkür ederim.

**Y.C. YÜKSEKÖğRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İÇİNDEKİLER

Sayfa

1.ÖZET.....	1
2.SUMMARY.....	2
3.GİRİŞ VE AMAÇ.....	3
4.GENEL BİLGİLER.....	5
5.GEREÇ VE YÖNTEM.....	10
6.BULGULAR.....	15
1. <i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>sempervirens</i> (Cupressaceae).....	16
2. <i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i> (Cupressaceae).....	17
3. <i>Pinus brutia</i> (Pinaceae).....	19
4. <i>Dracunculus vulgaris</i> (Araceae).....	21
5. <i>Capparis ovata</i> var. <i>canescens</i> (Capparaceae).....	23
6. <i>Lonicera etrusca</i> var. <i>etrusca</i> (Caprifoliaceae).....	25
7. <i>Sambucus nigra</i> (Caprifoliaceae).....	27
8. <i>Cistus creticus</i> (Cistaceae).....	28
9. <i>Umbilicus rupestris</i> (Crassulaceae).....	30
10. <i>Aetheorhiza bulbosa</i> subsp. <i>microcephala</i> (Compositae).....	31
11. <i>Anthemis austriaca</i> (Compositae).....	32
12. <i>Cardopatum corymbosum</i> (Compositae).....	33
13. <i>Centaurea solstitialis</i> subsp. <i>solstitialis</i> (Compositae).....	34
14. <i>Cnicus benedictus</i> (Compositae).....	35
15. <i>Helichrysum stoechas</i> subsp. <i>barrelieri</i> (Compositae).....	36
16. <i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>chamomilla</i> (Compositae).....	37
17. <i>Scolymus hispanicus</i> (Compositae).....	38
18. <i>Ecballium elaterium</i> (Cucurbitaceae).....	39
19. <i>Scirpoides holoschoenus</i> (Cyperaceae).....	41
20. <i>Tamus communis</i> subsp. <i>communis</i> (Dioscoreaceae).....	42
21. <i>Elaeagnus angustifolia</i> (Elaeagnaceae).....	43
22. <i>Erica arborea</i> (Ericaceae).....	44
23. <i>Chorozophora tinctoria</i> (Euphorbiaceae).....	45

24. <i>Erodium ciconium</i> (Geraniaceae).....	46
25. <i>Cynodon dactylon</i> var. <i>dactylon</i> (Gramineae).....	47
26. <i>Hypericum perforatum</i> (Guttiferae)	48
27. <i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i> (Labiatae).....	50
28. <i>Marrubium vulgare</i> (Labiatae).....	52
29. <i>Melissa officinalis</i> (Labiatae).....	53
30. <i>Mentha x piperita</i> (Labiatae).....	55
31. <i>Micromeria juliana</i> (Labiatae).....	56
32. <i>Ocimum basilicum</i> (Labiatae).....	57
33. <i>Origanum majorana</i> (Labiatae).....	58
34. <i>Origanum onites</i> (Labiatae).....	59
35. <i>Rosmarinus officinalis</i> (Labiatae).....	61
36. <i>Salvia fruticosa</i> (Labiatae).....	62
37. <i>Thymbra spicata</i> var. <i>spicata</i>	63
38. <i>Laurus nobilis</i> (Lauraceae).....	64
39. <i>Allium sativum</i> (Liliaceae).....	65
40. <i>Asphodelus aestivus</i> (Liliaceae).....	66
41. <i>Malva sylvestris</i> (Malvaceae).....	68
42. <i>Ficus carica</i> subsp. <i>carica</i> (Moraceae).....	69
43. <i>Morus alba</i> (Moraceae).....	70
44. <i>Morus nigra</i> (Moraceae).....	71
45. <i>Myrtus communis</i> subsp. <i>communis</i> (Myrtaceae).....	72
46. <i>Olea europaea</i> var. <i>europaea</i> (Oleaceae).....	73
47. <i>Phillyrea latifolia</i> (Oleaceae).....	74
48. <i>Papaver rhoeas</i> (Papaveraceae).....	75
49. <i>Plantago major</i> subsp. <i>intermedia</i> (Plantaginaceae).....	77
50. <i>Plumbago europea</i> (Plumbaginaceae).....	79
51. <i>Paliurus spina-christi</i> (Rhamnaceae).....	80
52. <i>Cydonia oblonga</i> (Rosaceae).....	82
53. <i>Prunus spinosa</i> subsp. <i>dasyphylla</i> (Rosaceae).....	83
54. <i>Pyrus amygdaliformis</i> var. <i>amygdaliformis</i> (Rosaceae).....	84
55. <i>Rosa canina</i> (Rosaceae).....	85
56. <i>Rubus sanctus</i> (Rosaceae).....	87
57. <i>Ruta chalepensis</i> (Rutaceae).....	88
58. <i>Hyoscyamus niger</i> (Solanaceae).....	89
59. <i>Tilia argentea</i> (Tiliaceae).....	90
60. <i>Foeniculum vulgare</i> (Umbelliferae).....	91
61. <i>Urtica dioica</i> (Urticaceae).....	92
62. <i>Urtica pilulifera</i> (Urticaceae).....	
63. <i>Urtica urens</i> (Urticaceae).....	

**EC. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

64. <i>Vitex agnus-castus</i> (Verbenaceae).....	95
65. <i>Tribulus terrestris</i> (Zygophyllaceae).....	97
Özel Bitkisel Karışımlar.....	98
7.TARTIŞMA VE SONUÇ	99
8.EKLER.....	106
9.KAYNAKLAR.....	108
10.ÖZGEÇMİŞ.....	110

Metin içinde yer alan cinsler (alfabetik)

CİNSLER	Tür sayısı	Sayfa	CİNSLER	Tür sayısı	Sayfa
<i>Aetheorhiza</i>	1	31	<i>Mentha</i>	1	55
<i>Allium</i>	1	65	<i>Micromeria</i>	1	56
<i>Anthemis</i>	1	32	<i>Morus</i>	2	70-71
<i>Asphodelus</i>	1	66	<i>Myrtus</i>	1	72
<i>Capparis</i>	1	23	<i>Ocimum</i>	1	57
<i>Cardopatium</i>	1	33	<i>Olea</i>	1	73
<i>Centaurea</i>	1	34	<i>Origanum</i>	2	58-60
<i>Chrozophora</i>	1	45	<i>Paliurus</i>	1	80
<i>Cistus</i>	1	28	<i>Papaver</i>	1	75
<i>Cnicus</i>	1	35	<i>Phillyrea</i>	1	74
<i>Cupressus</i>	1	16	<i>Pinus</i>	1	19
<i>Cydonia</i>	1	82	<i>Plantago</i>	1	77
<i>Cynodon</i>	1	47	<i>Plumbago</i>	1	79
<i>Dracunculus</i>	1	21	<i>Prunus</i>	1	83
<i>Ecballium</i>	1	39	<i>Pyrus</i>	1	84
<i>Elaeagnus</i>	1	43	<i>Rosa</i>	1	85
<i>Erica</i>	1	44	<i>Rosmarinus</i>	1	61
<i>Erodium</i>	1	46	<i>Rubus</i>	1	87
<i>Ficus</i>	1	69	<i>Ruta</i>	1	88
<i>Foeniculum</i>	1	91	<i>Salvia</i>	1	62
<i>Helichrysum</i>	1	36	<i>Sambucus</i>	1	27
<i>Hyoscyamus</i>	1	89	<i>Scirpoides</i>	1	41
<i>Hypericum</i>	1	48	<i>Scolymus</i>	1	38
<i>Juniperus</i>	1	17	<i>Tamus</i>	1	42
<i>Laurus</i>	1	64	<i>Tilia</i>	1	90
<i>Lavandula</i>	1	50	<i>Thymbra</i>	1	63
<i>Lonicera</i>	1	25	<i>Tribulus</i>	1	97
<i>Malva</i>	1	68	<i>Umbilicus</i>	1	30
<i>Marrubium</i>	1	52	<i>Urtica</i>	3	92-94
<i>Matricaria</i>	1	37	<i>Vitex</i>	1	95
<i>Melissa</i>	1	53			

1. ÖZET

Bu çalışma Ezine (Çanakkale) yöresinde geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkileri ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla Nisan 2002-Mayıs 2003 tarihleri arasında Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında yörede toplam 28 gün süren arazi çalışmaları yapılmıştır. Bu araştırma esnasında yöredeki 2 belde ve 49 köyün hepsine gidilerek halk ilacı olarak kullanılan bitkilerden örnekler toplanmıştır. Bu bitkilerin yöresel adları, tedavideki kullanılışları, yararlanılan kısımları, ilaçların hazırlanılışı, uygulanış şekilleri, dozları, uygulama süreleri hakkında bilgiler derlenmiştir. Toplanan bu örnekler Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Herbaryumu'nda (MARE) bulunmaktadır.

Sonuç olarak yörede toplanan 131 bitki örneğinin teşhisi sonucunda 65 türden geleneksel halk ilacı olarak yararlanıldığı saptanmıştır. Bunlardan 49'i yabani, 16'sı ise yörede yetiştirilen bitkilerdir. Bu bitkiler ve bunların tedavideki yöresel kullanılışları metin içinde sunulmuştur.

Ezine yöresinde kaydedilen bitkilerden en çok mide rahatsızlıklarının giderilmesinde, şeker hastalığının tedavisinde, hemoroidlere karşı, böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla, soğuk algınlığı, cilt yaraları ve egzama tedavisinde, yararlanıldığı saptanmıştır.

2. SUMMARY

FOLK MEDICINAL PLANTS OF EZİNE (ÇANAKKALE)

This study was made to reveal the plants used as traditional folk medicine in Ezine (Çanakkale). For this purpose, the field works have been done between April 2002-May 2003 in March, April, May and June. This study was carried out for 28 days, in total. During this research, all the settlement centers (including 49 villages) have been visited, the specimens of the plants used as folk remedies have been collected and the information such as local names, ailments treated or therapeutic effects, plant parts used, method of preparation, method of administration, dosage, duration of treatment have been recorded. The collected plant specimens are kept in the Herbarium of the Faculty of Pharmacy, Marmara University (MARE).

As a result of identification of 131 plant specimens, 65 species used as a traditional folk medicine, have been determined. Among them 49 taxa are wild and 16 taxa are cultivated plants. These plants and their local usage in treatment are presented in the text.

The plants recorded in Ezine are mostly used for stomach ailments, diabetes, hemorrhoids, kidney stones, cold, wound and eczema.

3. GİRİŞ VE AMAÇ

Geçmişe ve günümüze baktığımızda, bitkilerin insan yaşamında ne kadar önemli rollerinin bulunduğu kolayca anlaşılır. İlk çağlardan beri bitkilerden başta besin olmak üzere birçok amaçla yararlanılmıştır. Çeşitli hastalıkların tedavisinde başvurulan doğal kaynakların en önemlisini bitkilerin oluşturduğu M.Ö. 3000 yılına kadar uzanan araştırmalardan ve bu dönemlerden kalan kil tabletlerden, tapınak ve mezar duvarlarındaki resimlerden anlaşılmaktadır.

Ondokuzuncu yüzyıla kadar tedavide kullanılan bitkiler ve bitkilerden hazırlanan çeşitli preparatlar kullanılmıştır.

Bugün dünyada özellikle, modern sağlık hizmetlerinin yeterli olmadığı yerlerde geleneksel halk ilaçları ile tedavi eski önemini sürdürmektedir. Bunların büyük çoğunluğu bitkisel kökenlidir.

Sentetik ilaçların çeşitli yan etkilerinin görülüşü, üretimlerinin güç maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle bitkilerle tedavi günümüzde yeniden önem kazanmış, bitkisel kökenli ilaçlara yönelik başlamıştır. WHO (World Health Organization)'nun yaptığı araştırmaların sonucuna göre dünya nüfusunun % 80'ninin sadece bitkisel kökenli ilaçlarla tedavi olduğu saptanmıştır.

Türkiye, tarihsel bakımdan birçok uygarlığın etkisinin görüldüğü bir bölgede yer almaktadır. Bu nedenle, zengin bir geleneksel kültüre sahiptir. Bu kültürün önemli bir kısmını geleneksel halk ilaçları oluşturmaktadır. Ayrıca yurdumuz buna kaynak oluşturacak zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Nesilden nesile aktararak önemini sürdüren bu geleneksel halk ilaçları aynı zamanda modern tedavinin de temelini oluşturmuştur.

Anabilim Dalı'mızın araştırma projeleri kapsamında, yurdumuzun çeşitli yörelerinin, geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkileri araştırılmaktadır. Bu amaçla Çanakkale iline bağlı Ezine ilçesi, araştırma alanı olarak seçilmiş ve Anabilim Dalı'mızda yürütülen çalışmalar (1, 5, 6, 11, 13, 15) kapsamında ele alınmıştır.

Literatürde Ezine yöresinin geleneksel halk ilaçları hakkında özel bir araştırmaya ve herhangi bir kayıda rastlanmamış olup (12), bu konuda yapılacak bir araştırma ile yörenin bu bakımdan tanınması ve yurdumuzun geleneksel halk ilaçları hakkındaki bilinen bilgilere yeni katkılar sağlanması öngörülmüştür.

Bu araştırmada, Ezine y6resinde geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkilerin hangi t6rlere ait olduğu, y6reden toplamış olduğumuz 6rneklere dayanarak saptanmaya 7alışılmış ve bunların tedavideki kullanılışı ile ilgili bilgiler derlenmiştir.

4. GENEL BİLGİLER

Ezine, Marmara Bölgesi'nde, Çanakkale İline bağlı bir ilçedir. Yüzölçümü 474 km²'dir (2), doğuda Bayramiç, güneyde Ayvacık İlçeleri, batıda Ege Denizi, kuzeyde Çanakkale Merkez İlçesine bağlı İntepe Beldesi ile çevrilidir (7).

Genel nüfus sayımına (1990) göre Ezine ilçesinin nüfusu köyleriyle beraber 34.234 ve kentin nüfusu ise 11.167'dir. İlçe merkezinde yaşayan halkın %70'ini yerliler, %30'unu ise Türkiye'nin çeşitli illerinden gelenler ile Bulgaristan ve Romanya'dan gelen göçmenler oluşturmaktadır (7).

Ezine, düzlük (ova) bir alan üzerinde kurulmuştur. Bu geniş ovanın batısı, kuzeyi ve güneyi alçak tepelerle çevrilidir. Bu tepelerin en yüksekleri Zambak Tepe ve Çığrı Tepe'leridir. İlçe sınırları içinde Ezine Ovası'nın dışında Üsküfçü, Kestanbol, Kızılköy ve Mahmudiye ovaları vardır. İlçenin en önemli akarsuyu Kaz Dağı'nın kuzey yamaçlarından doğarak gelen Menderes Çayı'dır (2).

Ezine, Çanakkale'nin sosyoekonomik bakımdan en gelişmiş ilçelerinden biridir. Nüfusun büyük bölümü tarımla uğraşır. Buğday, arpa, bakla, fasulye, ayçiçeği, susam ve pamuk yörede başlıca elde edilen ürünlerdir. Sebzeçilik, meyvecilik ve özellikle zeytincilik çok gelişmiştir. Ayrıca hayvancılık, balıkçılık, dericilik, taş ocağı ve maden işletmeciliği de yöre ekonomisinde önemlidir (2,7).

Ezine'de çok sayıda mandıra, zeytinyağı ve şarap imalathanelerinin yanı sıra orta ve büyük ölçekli sanayi kuruluşları da vardır. Bunlar bir plastik işletme tesisi, bir tuğla ve kiremit fabrikası ile Mahmudiye Beldesi'ndeki çimento fabrikasıdır (2).

İlçede sağlık kuruluşu olarak Ezine Devlet Hastanesi, Ezine Sağlık Ocağı ve Verem Savaş Dispanseri bulunmaktadır.

Ezine İlçe Merkezi'nin güneybatısındaki Çığrı Tepesi'nde bulunan, 1400 x 450 m'lik bir alanı kaplayan, antik Neandria Kenti, ilçenin en eski yerleşim yeridir. Buradaki kulelerin bir kısmı M.Ö. 5. yüzyılda, bir kısmı ise M.Ö. 4. yüzyılda yapılmıştır. Yörenin batısında bulunan Dalyan Köyü'nden Körüktaş Köyü'ne kadar uzanan Aleksandreia Troas, M.Ö. 310'da İskender'in komutanlarından Antigonos'un kurduğu Roma dönemindeki bir liman kentiydi. Yöredeki diğer önemli antik yerleşim yerleri ise Sankrea ve Kolonai'dir. Osmanlı camilerinin ilk örneklerinden Ulu Camii (Orhan Gazi zamanında yapılmıştır), Seferşah Camii (14. yüzyılda Yıldırım Beyazıt zamanında yapılmıştır) ve Kemallı Köyü Camii (14.yüzyılda I. Murat zamanında

yapılmıştır) yörenin diğer önemli tarihi yerleri arasında sayılabilir. Ayrıca tarihi Aleksandreia Troas Kenti'nin doğusunda bulunan Kestanbol Kaplıcaları yörede eskiden beri sağlık alanında yararlanılan önemli bir yerdir (7).

İlçede Akdeniz bitki örtüsü görülür. Yörenin batısı ve kuzey-batısı ormanlarla kaplıdır. Ormanların en yaygın türü kızıl çamdır (Resim 1). Ayrıca meşe, ardıç, akçakesme ve zeytin yörede geniş yer kaplayan diğer türlerdir (7).

Resim 1: Çamlıca Köyü yakınında *Pinus brutia* ormanından bir görüntü

Son yıllarda Çanakkale İli içinde, Ezine yöresini de kapsayan bir floristik çalışmada (14) da Ezine yöresinden 55 takson kaydedilmiştir. Ayrıca Flora of Turkey'de (4) yöreden toplanmış 16 bitki kayıtlıdır. Yörede saptanan bitkilerin listesi aşağıda alfabetik sırayla sunulmuştur. Bitkilerin ilgili olduğu literatür yanında parantez içinde, kendi topladığımız örnekler ise herbaryum numaralarıyla (MARE) birlikte belirtilmiştir. Böylece Ezine yöresinde yetişen bitkiler hakkında bir ön bilgi vermeye çalışılmıştır.

Ezine Yöresinde Saptanan Bitkilerin Listesi:

Aegilops markgrafii (Greuter) Hammer (4)

Agropyron cristatum (L.) Gaertner subsp. *pectinatum* (M. Bieb.) Tzvelev var. *pectinatum* (14)

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
BOKÜ MANTASYON MERKEZİ**

Allium amethystinum Tausch (4)
A. scorodoprastum L. subsp. *rotundum* (L.) Stearn (14)
Amaranthus retroflexus L. (14)
Amygdalus communis L. (MARE 8223, MARE 8224)
Anagalis arvensis L. var. *arvensis* (14)
A. arvensis L. var. *caerulea* (L.) Gouan (14)
Anchusa azurea Mill. var. *azurea* (14)
Anthemis auriculata Boiss. (14)
Avena sterilis L. subsp. *sterilis* (14)
Ballota acetubulosa (L.) Bentham (MARE 8395)
B. nigra L. subsp. *anatolica* P.H. Davis (14)
Caucalis platycarpus L. (14)
Centaurea solstitialis L. subsp. *solstitialis* (14, MARE 8375)
C. polycada DC. (4)
Centaureum erythraea Rafn subsp. *turcicum* (Velen.) Melderis (4)
Cephalanthera rubra (L.) L.C.M. Richard (4)
Chenopodium album L. subsp. *album* var. *album* (14)
Cirsium arvense (L.) Scop. subsp. *arvense* (14)
Cistus salviifolius L. (MARE 8334)
Colchicum bivonae Guss. (4)
Consalida regalis S.F. Gray subsp. *paniculata* (Host) Soó
var. *divaricata* (Ledeb.) P.H. Davis (14)
Crocus candidus E.D. Clarke (4)
Echinophora tenuifolia L. subsp. *sibthorpiana* (Guss.) Tutin (14)
Ephedra campylopoda C.A. Mey. (14)
Erophila verna (L.) Chevall. subsp. *verna* (14)
Ferula communis L. subsp. *communis* (14)
Gagea chrysantha (Jan) Schultes et Schultes fil. (4)
Haplophyllum buxbaumii (Poir.) G. Don subsp. *buxbaumii* (14)
Heliotropium supinum L. (14)
Hirschfeldia incana (L.) Lag.-Foss. (14)
Hordeum murinum L. subsp. *leporinum* (Link) Arc. var. *leporinum* (14)

Hyoscyamus niger L. (4, MARE 8296, MARE 8329)
Hypericum triquetrifolium Turra (14)
Iris suaveolens Boiss. et Reuter (4)
Juncus hybridus Brot. (14)
Lolium rigidum Gaudin var. *rigidum* (14)
Lythrum hyssopifolia L. (14)
Ophrys lutea Cav. subsp. *minor* (Guss.) O. et E. Danesch (4)
Orobanche minor Sm. (14)
Orchis provincialis Balbis ex DC. (4)
Papaver rhoeas L. (14, MARE 8311)
Pastinaca sativa L. subsp. *urens* (Req. ex Gadr.) Čelak. (14)
Phalaris brachystachys Link (4)
Phalaris canariensis L. (14)
Portulaca oleracea L. (14)
Quercus coccifera L. (MARE 8309)
Q. ilex L. (4)
Q. pubescens Willd. (14)
Ranunculus neapolitanus Ten. (14)
Raphanus raphanistrum L. (14)
Rapistrum rugosum (L.) All. (14)
Rubia tinctorum L. (14)
Rubus sanctus Schreb. (14, MARE 8362)
Rumex scutatus L. (14)
Senecio vulgaris L. (14)
Serapias vomeracea (Burm. fil.) Briq.
    subsp. *laxiflura* (Soó) Gözl et Reinhard (4)
Sinapis alba L. (14)
Solanum nigrum L. subsp. *schultesii* (Opiz) Wessely (14)
Teucrium polium L. (MARE 8338, MARE 8359)
Thymus atticus Čelak. (4)
Tribulus terrestris L. (14, MARE 8381)
Trifolium pratense L. var. *pratense* (14)

T. purpureum Lois. var. *purpureum* (14)
T. tomentosum L. (14)
Torilis arvensis (Huds.) Link subsp. *purpurea* (Ten.) Hayek (14)
Ulmus minor Mill. subsp. *canescens* (Melville) Browicz et Ziel. (14)
Urtica pilulifera L. (14, MARE 8332)
Veronica cymbalaria Bodard (14)
V. hederifolia L. (14)
V. triloba (Opiz) Kerner (14)
Viola alba Besser subsp. *dehnhardtii* (Ten.) Becker (14)
Vitex agnus-castus L. (14, MARE 8303, MARE 8369, MARE 8385, MARE 8390)
Vitis sylvestris Gmelin (14)
Xanthium spinosum L. (14)
X. strumarium L. subsp. *cavanillesii* (Schouw) D.Löve et Dans. (14)

5. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmamızın materyalini Ezine yöresinden Nisan 2002–Mayıs 2003 tarihleri arasında toplanan bitki örnekleri oluşturmaktadır. Araştırma konumuz ile ilgili olarak yörede yaptığımız çalışmalar esnasında geleneksel halk ilacı olarak yararlanılan ve kullanılan 131 adet bitki örneği kaydedilmiştir. Bu örnekler M.Ü. Eczacılık Fakültesi Herbariyumu'nda bulunmaktadır.

Tezle ilgili çalışmalarımız başlıca üç aşamada yürütülmüştür:

- A. Araştırma yöresinde yapılan çalışmalar
- B. Herbariyum çalışmaları
- C. Bulguların değerlendirilmesi

A. Araştırma Yöresinde Yapılan Çalışmalar :

Öncelikle araştırma yöresinde geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkilerin toplanmasına ve bu konudaki bilgilerin derlenmesine çalışılmıştır. Bu amaçla bitkilerin yetiştirme dönemleri de göz önüne alınarak nisan–haziran ayları arasında bu yöreye dört kez gidilerek toplam 28 günlük bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma esnasında Ezine merkezi ile aşağıda belirtilen 2 belde ve 49 köyün hepsine gidilmiştir (Şekil 1).

Beldeler : Geyikli, Mahmudiye .

Köyler : Akçakeçeli, Akköy, Aladağ, Alemşah, Arasanlı, Bahçeli, Balıklı, Belen, Bozalan, Bozeli, Bozköy, Çamköy, Çamlıca, Çamoba, Çarıksız, Çetmi, Çınarköy, Çıgır, Dalyan, Darköy, Derbentbaşı, Gökçebayır, Güllüce, Hisaralan, Karadağ, Karagömlek, Kemallı, Kızılköy, Kızıltepe, Koçalı, Köprübaşı, Körüktaş, Köseler, Kumburun, Mecidiye, Pazarköy, Pınarbaşı, Sarısöğüt, Sarpdere, Şapköy, Taştepe, Tavaklı, Uluköy, Üsküfçü, Üvecik, Yavaşlar, Yaylacık, Yeniköy, Yenioba .

Araştırma konumuz ile ilgili bilgiler, yörede yaşayan yerli kimselerden sağlanmaya çalışılmış ve bu amaçla özellikle halk hekimliği yapan veya bu konuda bilgi ve deneyimi olan kişilere başvurulmuştur. Araştırmalarımız Anabilim Dalı'mızda hazırlanmış olan, "Bitkisel Halk İlaçları Araştırma Formu I" (Anket Formu-1) kapsamında yürütülmüştür. Daha sonra derlenen bu bilgiler topluca değerlendirilmiştir.

Aynı zamanda Anabilim Dalı'mızda hazırlanan, "Bitkisel Halk İlaçları Araştırma Formu II" (Anket Formu-2) kapsamında da, Ezine yöresinde halk ilacı olarak bitkilerin kullanım yaygınlığı belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca yörede yaptığımız araştırmalar

esnasında çeşitli fotoğraflar çekilmiş, bunların 12 tanesi çalışmamızda, ilgili oldukları yerlerde sunulmuştur.

B. Herbarium Çalışmaları :

Araştırma yöresinden toplanan bitki örneklerine Fakültemizin Herbariyumu'nun özel numaraları verilmiştir. Kurutulup derin dondurucuda (-18 °C) en az iki gün dondurulduktan sonra kartonlara yapıştırılmış ve etiketleri hazırlanarak herbarium örneği haline getirilmişlerdir. Bu bitkiler, çalışmamızın bulgular bölümünde Herbariyumu'muzun kodu " MARE " ve ilgili bitkinin kayıt numarası ile birlikte belirtilmiştir. Bitki örneklerinin teşhisinde başlıca "Flora of Turkey and the East Aegean Islands" (4) adlı eserden ve Fakültemizin Herbariyumu'ndan yararlanılmıştır. Ayrıca bitki resimlerinin yer aldığı Fiori'nin "Iconographia Florae Italicae" (8) adlı eserinden ve bazı temel botanik kitaplarından (3,9) teşhisler sırasında yararlanılmıştır.

C. Bulguların Değerlendirilmesi :

Yörede geleneksel halk ilacı olarak yararlanıldığını saptadığımız bitkiler, metin içinde sırasıyla Gymnospermae, Angiospermae alt bölümlerinde yer almıştır.

Familyalar, cinsler ve türler kendi aralarında bulunmada kolaylık sağlanması yönünden alfabetik dizilmişlerdir.

Flora of Turkey'den (metin içinde Fl. of Tur. olarak kısaltılarak belirtilmiştir) yararlanılarak her türün deskripsiyonu, Türkiye'deki yayılış alanı (Çanakkale'nin kaydı olmaması durumunda, kendi topladığımız örneklerle dayanılarak bu il, parantez içinde bildirilmiştir) belirtilmiş, bu bilgilerle ilgili cilt ve sayfa numaraları deskripsiyon sonunda, parantez içinde verilmiştir.

Deskripsiyonların yazılışında, Latince ve diğer yabancı dil kökenli kelime ve terimler Türkçe okunuşlarına göre belirtilmiştir.

Geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkilerin yöresel adları, kendi derlemelerimize göre verilmiştir.

Yörede kültürü yapılan bitkiler, adının başına (*) konularak işaretlenmiştir.

Araştırmamızın yürütüldüğü Ezine, Flora of Turkey'deki kareleme sistemine göre "A1(A)" karesinde bulunmaktadır ve bu nedenle toplanan bütün örnekler bu karede yer almaktadır.

Araştırma yöresinde bitkilerin tek başına veya karışım (iki veya daha çok bitkiden oluşmuş) halinde kullanıldığına rastlanmış olup karışım halinde kullanılanlar ayrı bir

bölüm olarak çalışmamıza katılmıştır. Tek başına kullanılan bitkiler, ayrıca karışım halinde de kullanılıyorsa bu durum, o bitkilerin kullanılışı ile ilgili bilgilerin en sonunda belirtilmiştir.

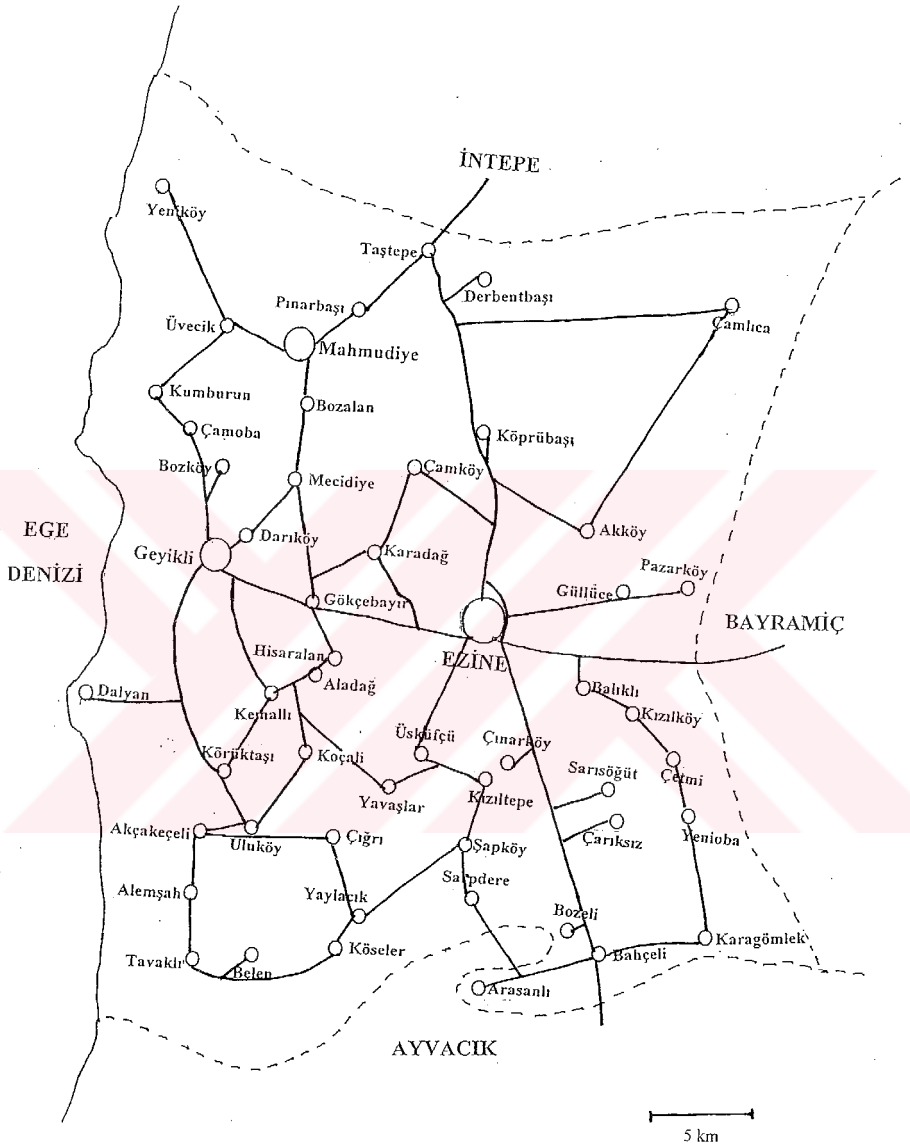

Resim 2: Dam üzerinde kurutululan *Origanum onites* bitkileri

Resim 3: Araşturmamıza yardımcı olan Çetmi kytller

**T.C. YKSEKGRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Şekil - 1. Araştırma yöresi

6. BULGULAR

Araştırma y6resinde geleneksel halk ilacı olarak kullanıldığını saptadığımız bitkiler, Gymnospermae ve Angiospermae alt b6l6mleri kapsamında familya, cins ve t6rlerine g6re alfabetik olarak sunulmuştur.

* 1. *CUPRESSUS SEMPERVIRENS* L. var. *SEMPERVIRENS*

Uzun, düz gövdeli, dallar dört köşeli ve dik ağaçlar. Uçtaki dalların yaprakları 0.5–1 mm, rombik, obtus, cliptik basık sırt glandlı. Erkek kozalaklar 7 x 1.5–2 mm, 10–15 puldan oluşmuş. Olgun dişi kozalak 2–3 x 2–2.5 cm, pullar kahverengimsi–gri, düzensiz. (Fl. of Tur. 1: 76)

Yöresel Adı: Selvi

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Karagömlek Köyü, 210 m, 17.IV.2002, G.Emre, MARE 8308.

Yöresel Kullanılışı:

a) Kozalaklarından hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına 1 çay bardağı dolusu içilerek kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Karagömlek Köyü).

2. *JUNIPERUS OXYCEDRUS* L. subsp. *OXYCEDRUS*

Dioik çalı veya ağaçlar. Yapraklar lanseolat, üçlü çevrel dizilişli, seyrek, 6–25 mm uzunluğunda, 11.5 mm'ye kadar genişlikte, akuminat–mukronat, yeşil ve üst yüzey üzerinde iki belirgin stoma çizgili. Olgun kozalaklar az çok küresel, 6–8 mm çapında, koyu kırmızı veya mordan, parlak kahverengiye kadar değişen renklerde, kırışık. (Fl. of Tur. 1: 80)

Yöresel Adı: Ardıç, Dikenli ardıç

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Artvin, Bitlis, Çanakkale, İçel, İstanbul, İzmir, Kahraman Maraş, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kütahya, Sakarya, Samsun, Sinop, Sivas, Trabzon

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8245. Ezine, Köprübaşı Köyü, 200 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8265. Ezine, Karagömlek Köyü, 210 m, 17.IV.2002, G. Emre, MARE 8308. Ezine, Gökçebayır Köyü, 250 m, 18.IV.2002, G. Emre, MARE 8310.

Yöresel Kullanılışı:

a) Kozalaklarından hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına 1 çay bardağı dolusu içilerek safra kesesi hastalıkları tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

b) Kozalaklarından hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına 1 çay bardağı dolusu içilerek böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır (Pazarköy).

c) Kozalaklarından hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına 1 çay bardağı dolusu içilerek kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Pazarköy).

d) Kozalaklarından hazırlanan dekoksasyon, sabahları aç karnına 1 fincan dolusu içilerek prostat tedavisinde kullanılır (Gökçebayır Köyü).

e) Katranı, dahilen barsak parazitlerine karşı kullanılır (Üvecik Köyü).

KARIŞIM 1: Bitkinin olgunlaşmamış kozalakları ile *Pinus brutia*'nın olgunlaşmamış kozalaklarından hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına içilerek kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Köprübaşı Köyü).

3. *PINUS BRUTIA* Ten.

25 m'ye kadar uzunlukta ağaclar. Genç sürgünler çıplak, ilk yılda çoğunlukla kızılımsı, daha sora grimsi-kahverengi, nadiren hepsi grimsi. Tomurcuklar reçinesiz, pullar geri kıvrık ve saçaklı. Yapraklar 180 x 0.5–4.5 mm'ye kadar boyutlarda, açık yeşil. Kozalaklar uzun, kahverengi, çoğunlukla ikiden fazla kozalak birlikte bulunur. Pullar çoğunlukla basık umbonat. Pedunkullar çok kısa veya hemen hemen yok. Kozalaklar dik veya yükselici, geri kıvrık değil. (Fl. of Tur. 1: 74)

Yöresel Adı: Çam, Andızçam

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Antalya, Aydın, Bilecik, (Çanakkale), Kütahya, Malatya, Muğla, Sinop, Zonguldak

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Çetmi Köyü, 14.IV.2002, G. Emre, MARE 8277. Ezine, Köprübaşı Köyü, 200 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8268.

Yöresel Kullanılışı:

a) Genç sürgünlerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Karagömlek Köyü).

b) Kozalaklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır (Çetmi Köyü).

c) Sakızı, sabahları aç karnına 1 çorba kaşığı yenerek mide ülseri tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

KARIŞIM 1: Bitkinin olgunlaşmamış kozalakları ile *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*'un olgunlaşmamış kozalaklarından hazırlanan dekoksasyon, sabahları aç karnına içilerek kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Köprübaşı Köyü).

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
BOKÜ MANTASYON MERKEZİ

KARIŞIM 2: Bitkinin genç sürgünleri, *Paliurus spina-christi*'nin ve *Vitex agnus-castus*'un genç sürgünlerinden susam ile birlikte hazırlanan infüzyon, dahilen hayvan sağlığında barsak parazitlerine karşı kullanılır (Sarısöğüt Köyü).

4. *DRACUNCULUS VULGARIS* Schott

1.5 m'ye kadar uzunlukta bitkiler. Yapraklar uzun-saplı, yaprak kını mor-benekli; lamina az çok dıştan böbrek şeklinde, 10–20 x 11–25 cm, segmentler 9–3(-15), lanseolat, akut. Skapus çoğunlukla beneksiz, sağlam yapılı, alt kısmında yaprak kınılarıyla örtülmüş. Spata 20–50(-56) cm, çıplak veya nadiren beyaz kısa tüylerle kaplı; aşağı kısmı yeşilimsi veya koyu mor; üst kısmının eksene uzak olan yüzeyi yeşilimsi, eksene bakan kısmı koyu mor veya morumsu-kahverengi; kenarlar undulat. Spadiks spataya hemen hemen eşit uzunlukta, 22–40 cm veya daha uzun; erkek ve dişi bölümler az çok bitişik; verimsiz çiçekler az sayıda veya hiç yok; apendiks soluk kahverengi, kısa saplı, üstte daha uzun, koyu mor çomaklı. Bakka turuncu-kırmızı. (Fl. of Tur. 8: 63)

Yöresel Adı: Yılankamçısı, Yılankabağı, Karakabak

Türkiye'deki Yayılışı: Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Denizli, İstanbul, İzmir, Manisa, Tekirdağ

Herbarium Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150m, 22.V.2002, G.Emre, MARE 8347. Ezine, Çığır (Kayacık) Köyü, 490 m, 22.V.2002, G. Emre, MARE 8349. Ezine, Körüktaş Köyü, 250m, 18.V.2002, G. Emre, MARE 8326. Ezine, Pazarköy, 150m, 13.V.2002, G. Emre, MARE 8233.

Yöresel Kullanışı:

a) Yumruları küçük parçalara ayrıldıktan sonra arpa unu ve tereyağ ile birlikte yoğurulup, sabahları aç karnına yutularak egzama tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

b) Meyveleri, sabahları aç karnına yutularak hemoroidlere karşı kullanılır (Koçalı Köyü).

c) Meyvelerinden hazırlanan dekoksion, günde 1 kez içilerek hemoroidlere karşı kullanılır (Çiğri Köyü).

5. *CAPPARIS OVATA* Desf. var. *CANESCENS* (Coss.) Heywood

Dikenli, çok dallı çalimsı bitkiler. Gövdeler yeşil veya morumsu. Yapraklar eliptik veya obovat, pubesent, 20–35(–40) x 10–22 mm, çoğunlukla tepede mukronat, stipulalar (dikenler) geri kıvrık. Çiçekler belirgin zigomorfik; petaller beyazımsı, alttaki petaller üsttekilerden çok daha büyük. (Fl. of Tur. 1: 497)

Yöresel Adı : —

Türkiye'deki Yayılışı : Ankara, Çanakkale

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Yeniköy, 50m, 22.V. 2002, G. Emre, MARE 8373.

Yöresel Kullanışı:

a) Meyveleri doğrudan veya turşusu yapıp, yenerek afrodisyak olarak kullanılır (Yeniköy).

6. *LONICERA ETRUSCA* Santi var. *ETRUSCA*

Odunsu, tırmanıcı bitkiler. Gövdeler 3–4 m; genç sürgünler çıplak, içi boş. Yapraklar obovattan ovata kadar değişen şekillerde, 3–7 x 1.5–4 cm, obtus, üstteki yapraklar çıplak, alttaki yapraklar seyrekçe tüylü veya çıplak, sapsız; üstteki çift birleşik. İnfloresens terminal, 4–10 çiçekli; pedunkullar 20–40 mm; brakteoller geniş, ovaryumun 2/3'ü kadar uzunlukta. Korolla sarımsı, 30–50 mm, çıplak veya sıkça

glandlı; t p ince, lamina kadar uzunlukta. Bakkalar kırmızı, yaklaşık 6 mm çapında, k mce halinde, basit. (Fl. of Tur. 4: 548)

Yöresel Adı: Dokuzdolma

Türkiye'deki Yayılışı: Ankara, Antalya, Bilecik, Çanakkale, Elazığ, Gazi Antep, İçel, İstanbul, İzmir, Kahraman Maraş, Kastamonu, Kütahya, Mardin, Muğla, Nevşehir, Şanlı Urfa

Herbaryum  rneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Kumburun Köyü, 90 m, 22.VI.2002, G. Emre, MARE 8379.

Yöresel Kullanılışı:

a) Yaprakları ve çiçekleri doğrudan sa dökülen yere sürülerek, saçkıran tedavisinde kullanılır (Kumburun Köyü).

7. *SAMBUCUS NIGRA* L.

4–10 m uzunlukta, kötü kokulu çalılar veya küçük ağaçlar. Folioller ovat–lanseolattan ovat–eliptiğe kadar değişen şekillerde, (1-)2-3(-4) çift, 3–12x 3–6 cm, serrat, alt yüzeydeki damarlar seyrek tüylü, diğer kısımları çıplak; stipulalar yok veya subulat, yaklaşık 4 mm. İnfloresens çoğunlukla 5 primer ışınlı, tepesi düz, 10–20 cm çapında. Çiçekler krem renkli, yaklaşık 5 mm; antçerler krem renkli. Drupa küresel 6–8 mm, siyahımsı–mor. (Fl. of Tur. 4: 542)

Yöresel Adı: Mürver

Türkiye’deki Yayılışı: Artvin, Bolu, (Çanakkale), Elazığ, Giresun, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Ordu, Rize, Sinop, Van

Herbaryum Örnekleri:

AI(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G.Emre, MARE 8240.
Ezine, Pazarköy, 150 m, 22.V.2002, G. Emre, MARE 8337.

Yöresel Kullanılışı:

a) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 1 çay bardağı dolusu içilerek bronşit tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

8. *CISTUS CRETICUS* L.

0,3–1 m uzunlukta çalılar. Yapraklar ovat, oblong–ovat veya hemen hemen orbikulat, 1–6 x 0,5–2 cm, genişçe saplı, üstte yeşil. Simozlar terminal, seyrekçe 1–6 çiçekli. Çiçekler pembe, 3–5(-6) cm çapında. Stilus stamenlere eşit uzunlukta. Kapsula sıkça basık–piloz. (Fl. of Tur. 1: 507)

Yöresel Adı: Pamuklar

Türkiye'deki Yayılışı: Antalya, Aydın, Bolu, Çanakkale, İçel, İstanbul, Kahraman Maraş, Rize, Sinop, Trabzon

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 22.V.2002, G. Emre, MARE 8335. Ezine, Çamlıca Köyü, 19.V.2002, G. Emre, MARE 8334a. Ezine, Dalyan Köy-Geyikli Beldesi arası, 50 m, 18.IV.2002, G. Emre, MARE 8352a. Ezine, Çığır (Kayacık) Köyü, 490 m, 22.V.2002, G. Emre, MARE 8352.

Yöresel Kullanılışı:

- a) Yaprakları, çiğnenerek hazımsızlığa karşı kullanılır (Çamlıca Köyü, Çığır Köyü).
- b) Yapraklı dallarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Pazarköy).

9. *UMBILICUS RUPESTRIS* (Salisb.) Dandy

20–40 cm uzunluğunda yumrulu, dik, çok yıllık bitkiler. Taban yaprakları dairemsi–peltat, 1.5–7 cm çapında, krenat; gövde yaprakları reniformdan lineara kadar değişen şekillerde, dentat. İnfloresens çoğunlukla basit, rasemoz. Çiçekler sarkık; pediseller (2.5-)3-5 mm; sepaller 1.5 mm; korolla tüpsü, 6–7 mm, beyazımsı–yeşil, bazen soluk pembe; loblar ovat-akuminat, yaklaşık tüpün 1/4'ü uzunluğunda. (Fl. of Tur. 4: 212)

Yöresel Adı: Kaplık otu

Türkiye'deki Yayılışı: Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, İstanbul, İzmir

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Çığrı (Kayacık) Köyü, 490 m, 22.V.2002, G. Emre, MARE 8348.

Yöresel Kullanılışı:

a) Bitki ezildikten sonra bir bezle parmağa sarılıp, dolama hastalığı tedavisinde kullanılır (Çığrı Köyü).

10. **AETHEORHIZA BULBOSA** (L.) Cass.
subsp. **MICROCEPHALA** Rech. fil.

7.5-40 cm uzunluğunda, ince stolonlu ve ipliksi kök uçlarında çoğunlukla, az çok küresel, 0.2-0.8 cm çapında yumrulu, çok yıllık bitkiler. Skapuslar az çok yapraksız, dik, 1(-2)-kapitulumlu, aşağı kısmında çıplak, yukarı kısmında koyu renkli glandlı tüylü. Yapraklar 1.5-15 x 0.4-2.5 cm, eliptikten oblanceolata kadar değişen şekillerde, spatulat, tamdan pennatifite kadar değişen şekillerde, uçta akut veya obtus, çıplak veya küçük, seyrek, az çok mumsu pullu, mavimsi-yeşil, lamina tabanda daralarak ince sap şeklini almış. Kapitulum yaklaşık 30 çiçekli. İnvolukrum 7-11 mm, çoğunlukla üst tarafta çıplak ve sert, koyu renkli glandlı tüylü. Ligulalar yaklaşık 5.5 mm. Akenler yaklaşık 3 mm, altın sarısı-kahverengi. Pappus involukrumdan taşmamış. (Fl. of Tur. 5: 696)

Yöresel Adı: Mayasıl otu

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Çanakkale, İstanbul, İzmir, Muğla

Herbarium Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Körüktaş Köyü, 250 m, 16.IV.2002, G. Emre, MARE 8291. Ezine, Körüktaş Köyü, 250 m, 10.V.2003, G. Emre, MARE 8629.

Yöresel Kullanışı:

a) Toprak altı yumruları, sabahları aç karnına yenerek hemoroid tedavisinde kullanılır (Alempşah Köyü, Koçali Köyü, Körüktaş Köyü).

11. *ANTHEMIS AUSTRIACA* Jacq.

Bir yıllık, dik veya yükselici, pubesent bitkiler. Gövdeler çoğunlukla tabandan dallanmış, 20–45 cm. Yapraklar 1.5–4.5 cm, dıştan şekli oblong, 2- pennatisekt, primer segmentler 4–5 çift, oblong, pektinat parçalı oblong–lanseolat loblu, 1.5–3 x 0.5 mm, akut. Kapitula ışnsal; pedunkullar hafifçe kalınlaşmış. Involukrum 0.75–1.25 cm genişlikte; dıştaki brakteler ovat, akuminat, içtekiler oblong veya eliptik, çoğunlukla kahverengimsi–siliat. Reseptakulum yarı küresel; palea oblong, üst 1/4’ünde akuminat. Dilsî çiçekler 15-20 adet, çoğunlukla steril; ligulalar 0.5–1.25 cm. Tüpsü çiçekler 3.5 mm, tabanda şişkinleşmemiş. Akenler oblong–kuneat, 1.75-2 mm, basık, korona tam veya undulat. (Fl. of Tur. 5: 217)

Yöresel Adı: Papatya, Papaçya

Türkiye’deki Yayılışı: Ankara, Burdur, Çanakkale, Gümüşhane, Isparta, İstanbul, İzmir, Konya, Manisa, Mardin, Nevşehir, Niğde, Sivas, Tekirdağ, Tunceli

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 22.V.2002, G. Emre, MARE 8345.

Yöresel Kullanışı:

a) Kapitulularından hazırlanan infüzyon, günde 1–2 fincan dolusu içilerek yatıştırıcı olarak kullanılır (Pazarköy).

12. **CARDOPATIUM CORYMBOSUM** (L.) Pers.

6–35 cm uzunluğunda bitkiler. Yapraklar dıştan ovat-lanseolat en alttakiler 30 x 13 cm'ye kadar boyutlarda, yukarıya doğru küçülür; segmentler derimsi, dıştan üçgenimsi, derince dikenli–dentat. Kapitulum ovoid, 10–13 x 5 mm, çok sayıda, dal uçlarında yoğun demetler halinde. (Fl. of Tur. 5: 597)

Yöresel Adı: Kurtludiken

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Antalya, Çanakkale, Denizli, Hatay, İçel, İstanbul, Konya, Manisa

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Çetmi Köyü, 21.V.2002, G. Emre, MARE 8343.
Ezine, Çetmi Köyü, 26.VI.2002, G. Emre, MARE 8387.

Yöresel Kullanılışı:

a) Köklerin ezilerek çıkartılan suyu, haricen cilt yaralarının tedavisinde kullanılır (Çetmi Köyü).

13. *CENTAUREA SOLSTITIALIS* L. subsp. *SOLSTITIALIS*

15-60 cm uzunluğunda, yatık-tomentoz, bir yıllık bitkiler. Tabandaki ve alttaki yapraklar lirattan pennatipartite kadar değişen şekillerde 3-4 çift yan segmentli; orta veya üst yapraklar lanseolattan linear-lanseolata kadar değişen şekillerde, loblu, dişli veya tam, tabanda dar kanatlar halinde dekurrent. İnvolutkrum (11-)13-16 x (6-)8-12(-15) mm, araknoid-tomentoz. Apandiks yayık saman renkli, çoğunlukla 15 mm'den uzun dikenli, tabanın her iki tarafında 2-3 dikencikli (2-4 mm), dıştaki brakteler uçlarda kısa dikenli. Çiçekler sarı, kenardakiler ışınsal değil. Akenler 2-3 mm, dimorfik; kenardakiler donuk, siyahımsı, papussuz; merkezdekiler parlak, grimsiden kahverengiye kadar değişen renklerde, beyaz papuslu, 3-4(-5) mm. (Fl. of Tur. 5: 542)

Yöresel Adı: Gelindili

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Afyon, Amasya, Ankara, Balıkesir, Bitlis, Bolu, (Çanakkale), Denizli, Erzurum, Gümüşhane, Hakkari, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Kocaeli, Konya, Mardin, Muş, Niğde, Sivas, Zonguldak

Herbarium Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Kumburun Köyü, 90 m, 22.VI.2002, G. Emre, MARE 8375.

Yöresel Kullanılışı:

a) Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, sıtma tedavisinde kullanılır (Kumburun Köyü).

14. *CNICUS BENEDICTUS* L. var. *BENEDICTUS*

35 cm'ye kadar uzunlukta bitkiler. Yapraklar zarımsı, belirgin damarlı, az çok dikenli–dentat, derince runsinat-pennatilobattan hemen hemen tama kadar değişen şekillerde, alttakiler çoğunlukla saplı, üsttekiler sapsız ve ampleksikaul; alt yapraklar oblong-lanseolat, 7–22 x 1.5–4 cm, en üsttekiler genişçe ovat–oblong, involukrumlu. Kapitulum 2–3.5 cm uzunlukta. Brakteler zarımsı, oblong–lanseolat, aşağıda tam, üstte daralarak pennat şekilde ayrılmış sert dikenli. Çiçekler involukrumdan kısa. Akenler 7–9 mm, dıştaki papus kolları akenlerden daha uzun (8.5–12 mm). (Fl. of Tur. 5: 589)

Yörsel Adı: Sancı otu

Türkiye'deki Yayılışı: Ankara, Çanakkale, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Kahraman Maraş, Manisa, Mardin, Nevşehir, Samsun

Herbarium Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Sarısöğüt Köyü, 260 m, 17.IV.2002, G.Emre, MARE 8295.

Yörsel Kullanılışı:

a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, 3 gün boyunca sabahları aç karına yarım su bardağı dolusu içilerek böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır (Sarısöğüt Köyü).

15. **HELICHRYSUM STOECHAS** (L.) Moench
subsp. **BARRELIERI** (Ten.) Nyman

8–42 cm uzunluğunda az çok kokulu çalimsı bitkiler. Genç sürgünler beyaz-keçemsi tüylü, glandsız. Gövdeler alt kısımda çok dallanmış. Yapraklar dar linear, 1–2 cm, alta doğru kıvrık kenarlı. Kapitulumlar ovoid, 4–5 mm, az veya çok sayıda, yoğun korimbus halinde. İnvolutral brakteler düzensizce imbrikat, basık, parlak sarı; kenardaki çiçekler dişi. (Fl. of Tur. 5: 83)

Yöresel Adı: Sarı çiçekli ot

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Hatay, İçel, İzmir, Muğla

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Kumburun Köyü, 90 m, 22.VI.2002, G. Emre, MARE 8378.

Yöresel Kullanılışı:

a) Kapitulumlarından hazırlanan dekoksiyon, günde 1–2 çay bardağı dolusu içilerek mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Kumburun Köyü).

16. *MATRICARIA CHAMOMILLA* L. var. *CHAMOMILLA*

Gövdeler 10–45 cm uzunluğunda, çıplak. Alt yapraklar 5–7 cm, çıplak, dıştan oblong, primer segmentler 10–12 çift. Kapitulumlar çoğunlukla tek, bazen az çok korimbus halinde. İnvolutrum önce 5–6 mm, daha sonra 8 mm'ye kadar genişlikte; brakteler oblanseolat, obtus veya akut, 2.5–3.5 mm. Dilsî çiçekler, 12–15 adet; korallısı 4–8 mm; önce yayık, sonra geri kıvrık. Tüpsü çiçekler 1.25–1.5 mm. Akenler kahverengi, 0.75 mm. Yalnız ışımsal akenler koronali. (Fl. of Tur. 5: 293)

Yöresel Adı: Papatya, Papaçya

Türkiye'deki Yayılışı: Antalya, Aydın, (Çanakkale), İstanbul, Muğla

Herbarium Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8230.
Ezine, Akköy, 170 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8263.

Yöresel Kullanılışı:

- Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, günde 1–2 çay bardağı dolusu içilerek yatıştırıcı olarak kullanılır (Pazarköy).
- Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, günde 1–2 çay bardağı dolusu içilerek sıtma tedavisinde kullanılır (Pazarköy).
- Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, günde 2–3 çay bardağı dolusu içilerek hazımsızlığa karşı kullanılır (Akköy).

17. **SCOLYMUS HISPANICUS L.**

70 cm'ye kadar uzunlukta hafifçe örümcek ağımsı, iki veya çok yıllık, piramit şeklinde çalimsı bitkiler. Gövdeler aralıklı dikenli-dişli kanatlı. Yapraklar ovattan oblong-lanseolata kadar değişen şekillerde; kenarlar pennat lobludan derince dişliye kadar değişen şekillerde; dikenli. İnvolutrum 1-1.5(-2) cm genişlikte; brakteler seyrekçe pubesent, lanseolat, akut. Korolla dış tarafında beyaz-tüylü. Palea uça doğru daralmış. Akenler 3-5 mm. Papus 2-4 setalı. (Fl. of Tur. 5: 624)

Yöresel Adı: Şefkatibostan, Zerdali dikenli, Akçakız

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Ankara, Balıkesir, (Çanakkale), Hatay, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Trabzon

Herbarium Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Çetmi Köyü, 21.V.2002, G. Emre, MARE 8342.
Ezine, Çetmi Köyü, 25.VI.2002, G. Emre, MARE 8383.

Yöresel Kullanışı:

- a) Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen böbrek kumunu ve taşıyı düşürmek amacıyla kullanılır (Sarısöğüt Köyü).
- b) Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Çetmi Köyü, Ezine içi).

18. *ECBALLIUM ELATERIUM* (L.) A. Rich.

Çok yıllık otlar. Gövde sürünücü, güçlü, hispid, soluk yeşil, 25 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar oldukça kalın, sert yapılı, üstte koyu yeşil ve skabrit, altta soluk yeşil ve sıkça hispid-tomentoz, ovat-üçgenimsi, kordat, kenarlarda sinuat ve undulat, üstte oldukça konkav, kısaca 5 loblu; taban lobları az çok dik, 4-14.5 x 3.5-17 cm. Pedunkullar dik, hispid, 2-10 cm. Erkek çiçekler, 3.5-37 cm rasemler halinde; petaller 8-16 x 4-7 mm. Dişi çiçekler çoğunlukla yaprak koltuklarında erkek çiçeklerle birlikte; pedunkullar 1-8 cm, petaller 6-12 x 3-6 mm. Meyve sarkık, 3-5 x 1.5-2.5 cm. Pulpa çok acı. Tohumlar 4 mm kadar. (Fl. of Tur. 4: 203)

Yöresel Adı: Delibostan

Türkiye’deki Yayılışı: Amasya, Balıkesir, Bilecik, (Çanakkale), Denizli, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kahraman Maraş, Kırklareli, Konya, Muğla, Sinop, Tckirdağ

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Koçali Köyü, 350 m, 16.IV.2002, G. Emre, MARE 8287.
Ezine, Körüktaş Köyü, 200 m, 16.IV.2002, G. Emre, MARE 8293.

Yöresel Kullanılışı:

- a) Taze meyvelerinin suyu buruna 1 damla damlatılarak, sinüzit tedavisinde kullanılır (Koçali Köyü).
- b) Taze meyvelerinin suyu haricen, romatizma tedavisinde kullanılır (Karagömlek Köyü).
- c) Köklerinden hazırlanan infüzyon, 2–3 gün boyunca günde 1 kere içilerek hemoroidlere karşı kullanılır (Şapköy).

KARIŞIM 3: Bitkinin tohumları, karabiber meyveleri ispiroto içine konulup 15 gün bekletildikten sonra bu ispiroto, haricen romatizma tedavisinde kullanılır (Körüktaş Köyü).

19. *SCIRPOIDES HOLOSCHOENUS* (L.) Sojak

Kısa rizomlu yoğun küme halinde çok yıllık bitkiler. Gövdeler 15-30 cm, yuvarlak, sert, oluklu, yeşil. Yaprak kınları soluk kahverengi, yapraklar 10-65 cm; kanallı, tepeye doğru kenarlarda skabrit. İnvolukral brakteler 1-2(-3) adet, alttakiler 65 cm'ye kadar uzunlukta. İnflorasens 1 sapsız ve muhtelif sayıda yan saph, küresel, 4-17 mm çapında başlardan oluşmuş. Spikulalar her başta 30-40 adet, her bir spikula ovoid, sarıdan kahverengiye kadar değişen renklerde, siliat, orta damar kısaca dışa doğru taşmış. Anterler 1-1.5(-2.5) mm. Meyve elipsoid-üçgenimsi, 0.6-1.2(-1.5) mm, düz, yeşilimsi-kahverengi. (Fl. of Tur. 9: 65)

Yöresel Adı: Kancık kova

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, (Çanakkale), Diyarbakır, Eskişehir, Hakkari, Hatay, İstanbul, İzmir, Kars, Kastamonu, Kırklareli, Konya, Muğla, Nevşehir, Sakarya, Sivas, Van

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezinc, Çığır Köyü, 490 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8363.

Yöresel Kullanışı:

- Köklerinden hazırlanan dekoksyon, dahilen hemoroidlere karşı kullanılır (Çığır Köyü).
- Köklerinden hazırlanan dekoksyon, dahilen idrar yolları hastalıkları tedavisinde kullanılır (Çığır Köyü).

20. *TAMUS COMMUNIS* L. subsp. *COMMUNIS*

Toprak altı yumruları 20 cm'ye kadar veya daha fazla uzunlukta, siyahımsı. Gövdeler ince, 4 m'ye kadar uzunlukta, nadiren dallanmış, boyuna çizgili, çıplak. Yapraklar uzun-saplı, ovat-kordat, tam, koyu yeşil, çıplak. Çiçekler yeşilimsi-sarı, çıplak. Brakteoller 2, linear-lanseolat, (1-)1.5-2 mm. Erkek çiçekler (3-)3.5-5 mm, loblar 1.5-2.5 x 1-1.5 mm, ovat-lanseolat; filamentler ince, 2 mm; körelmiş ovaryum mevcut. Dişi çiçekler 5-6 mm, loblar 1.5-2 x 0.3-0.5 mm; stilus serbest, geri kıvrık ve tepede 2'ye çatallanmış. Bakka az çok küresel, 12-15 mm çapında, yeşil, olgunlaştığında kırmızı. (Fl. of Tur. 8: 553)

Yöresel Adı: Sarmaşıkfilizi

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Adıyaman, Antalya, Artvin, Bolu, (Çanakkale), Hatay, Kastamonu, Mardin, Muğla, Rize, Samsun, Siirt, Trabzon

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Balıklı Köyü, 130 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8273. Ezine, Çetmi Köyü, 14.IV.2002, G. Emre, MARE 8278.

Yöresel Kullanılışı:

a) Kökleri dilimlenip, haricen romatizma tedavisinde kullanılır (Çetmi Köyü, Balıklı Köyü).

b) Kökünden hazırlanan dekoksyon, haricen romatizma tedavisinde kullanılır (Çetmi Köyü).

* 21. *ELAEAGNUS ANGUSTIFOLIA* L.

Çalılar veya 7 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar, az çok dikenli, yeni gelişen kısımlar ve yapraklar gümüşü pullarla kaplı. Yapraklar 2–8 x 1–3 cm. Çiçekler hemen hemen yapraklarla aynı zamanda oluşur. Periant dışta gümüşü, içte sarı, 8-10 mm, hoş kokulu. Meyve eliptik–oblong, 10–20(-30) x 6–12(20-) mm, kızılımsı–kahverengi. (Fl. of Tur. 7: 534)

Yöresel Adı: İğde

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Akköy, 170 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8264.

Yöresel Kullanışı:

a) Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon (5 kilo su, 3 kilo iğde), dahilen böbrek hastalıklarının tedavisinde kullanılır (Akköy).

22. *ERICA ARBOREA* L.

3 m'ye kadar uzunlukta dik çalılar; gövde sıkça pubesent. Yapraklar çoğunlukla 3'lü çevresel dizilişli, 4-7 x 0.5-0.7 mm. Umbellalar yan sürgünlerin uçlarında, 1-5 çiçekli; pedisel yaklaşık 5 mm, çıplak. Çiçekler 4 parçalı. Sepaller yaklaşık 1.3 mm. Korolla beyaz veya açık pembe, az çok çan şeklinde, yaklaşık 3 x 2.2 mm, çıplak. Stamenler 8 adet; filamentler yaklaşık 1 mm, tepede düzleşmiş, tüylü, mahmuzlu; anterler yaklaşık 0.8 mm, uzun yarıklar ile içe doğru açılır. Ovaryum 4 gözlü, çıplak; stilus yaklaşık 1.2 mm. (Fl. of Tur. 6: 96)

Yöresel Adı: Piren

Türkiye'deki Yayılışı: Balıkesir, Bolu, (Çanakale), İstanbul, İzmir, Muğla, Ordu, Sinop, Trabzon, Zonguldak

Herbaryum Örneği:

AI(A) Çanakale: Ezine, Çamlıca Köyü, 19.V.2002, G. Emre, MARE 8330.

Yöresel Kullanışı:

a) Yapraklı ve çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon, haricen alerjiye karşı kullanılır (Çetmi Köyü).

23. *CHROZOPHORA TINCTORIA* (L.) Rafin.

30–100 cm uzunluğunda, yükselici gövdeli bir yıllık otlar. Yapraklar rombik–ovattan ovat–lanseolata kadar değişen şekillerde, 2–9 x 1–7 cm, tepede akut veya obtus, tabanda kuneattan hafifçe kordata kadar değişen şekillerde, kenarlarda hafifçe repandentata kadar değişen şekillerde; yaprak sapı 9 cm'ye kadar uzunlukta. Stipulalar 2–5 mm. İnfloresens 2–4 x 4–8 cm. Erkek çiçekler: sepaller linear–lanseolat, 4 mm, dışta stellat–pubesent, içte çıplak; petaller sarımsı, eliptik–lanseolat 4 mm, dışta pulsu tüylü, içte pubesent, tüyler basit; stamenler 3–12 adet. Dişi çiçekler: sepaller ve petaller erkek çiçeklerin sepallerine benzer; ovaryum sıkça pulsu tüylü; stilus stellat–pubesent. Meyve seyrekçe veya düzenli şekilde pulsu tüylü, 8 mm çapında, mor. Tohumlar 4 mm, açık gri. (Fl. of Tur. 7: 568)

Yöresel Adı: Siğil otu

Türkiye'deki Yayılışı: Afyon, Adana, Amasya, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kars, Kayseri, Malatya, Mardin, Muğla, Sivas, Şanlı Urfa, Tekirdağ, Zonguldak

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Kumburun Köyü, 90 m, 22.VI.2002, G. Emre, MARE 8376.

Yöresel Kullanılışı:

a) Tohumları, 3 gün boyunca günde 15 adet yenerek siğil tedavisinde kullanılır (Kumburun Köyü).

24. **ERODIUM CICONIUM** (L.) L'Hérit

Bir yıllık bitkiler. Gövdeler az veya çok piloz, 5–40 cm uzunlukta. Taban yaprakları ovat–oblong, aralıkli, pennatisekt ana eksen kanatlı; segmentler pennatifid, krenat–dentat loblu. Brakteler birkaç adet. Sepaller 5–7 mm, meyve zamanında 9–14 mm, obtus, glandlı, belirgin damarlı; arista 1.5–3 mm. Petaller açık mor, hafifçe sepallerden biraz uzun. Meyve gagası 4.5–10 cm. Merikarplar 8–10 mm, bcyaz–hispid, derin, glandlı çukurcuklu, oluksuz. (Fl. of Tur. 2: 479)

Yöresel Adı: Kocakarığnesi

Türkiye'deki Yayılışı: Afyon, Ankara, Antalya, Amasya, Çanakkale, Erzincan, Gümüşhane, Hatay, İstanbul, Kars, Kocaeli, Konya, Kütahya, Niğde

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Balıklı Köyü, 130 m, 14.IV.2002, G. Emre, MARE 8272. Ezine, Balıklı Köyü, 130 m, 18.V.2002, G. Emre, MARE 8320.

Yöresel Kullanılışı:

- Yapraklarından hazırlanan yemek, dahilen alerjiye karşı kullanılır (Balıklı Köyü).
- Yapraklarından hazırlanan yemek, dahilen mantar tedavisinde kullanılır (Balıklı Köyü).

25. *CYNODON DACTYLON* (L.) Pers. var. *DACTYLON*

Çok yıllık bitkiler. Rizomlar, yayık, çıplak, noduslarda köklenmiş, saman sarısı rengine. Çiçek taşıyan gövdeler dik veya yükselici, tabanda dirsek şeklinde kıvrık, 30 cm'ye kadar uzunlukta, düz, çıplak. Yaprak laminası linear-lanseolat, 6 cm'ye kadar uzunlukta, akut, her iki yüzünde çıplak, kenarlar skabrit. Spikalar 2-4 (-7) adet, (2-)3-7 cm, az çok çıplak, ana eksen skabrit. Spikularlar 2-2.5 mm, çok kısa saplı, soluk yeşil veya morumsu. Glumalar linear-lanseolat, 1-2.2 mm. Lemma ovat-lanseolat, 2-2.5 mm, karina ve kenarlar siliat. Anterler yaklaşık 1 mm, mor; stigmalar morumsu-siyah. (Fl. of Tur, 9: 580)

Yöresel Adı: Aynk otu

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kahraman Maraş, Kars, Konya, Manisa, Muğla

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Ezine içi, 26.VI.2002, G. Emre, MARE 8394.

Yöresel Kullanılışı:

- a) Köklerinden hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına 1 çorba kaşığı dolusu içilerek karın sancısının giderilmesinde kullanılır (Pazarköy).
- b) Köklerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır (Ezine içi, Çetmi Köyü).

26. *HYPERICUM PERFORATUM* L.

Gövdeler 10–110 cm uzunluğunda, dik, 2 çizgili, az çok yükselici dallı. Yapraklar 5–35 mm, darca ovat veya lanseolattan eliptik–oblonga kadar değişen şekillerde veya linear, bazen oblanceolat, sapsız veya hemen hemen sapsız, düz, daima büyük şeffaf noktali. Sepaller lanseolattan oblonga kadar değişen şekillerde veya eliptik, akut veya akuminat veya kısaca aristat, tam, yüzeysel siyah noktalar az sayıda var veya yok. Petaller (5-)8–15 mm, kenarda az sayıda siyah noktali ve bazen yüzeysel siyah çizgili. Kapsüla (4-)5–9 mm, ovoid veya piramit şeklinde, dorsal salgı kanallı ve lateral vesiküllü. (Fl. of Tur. 2: 400)

Yöresel Adı: Sarı kantoron, Ülser otu

Türkiye'deki Yayılışı: Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Erzincan, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Hatay, Isparta, İçel, İstanbul, Kahraman Maraş, Kars, Kocaeli, Konya, Manisa, Muğla, Nevşehir, Samsun, Van, Zonguldak

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8229. Ezine, Pazarköy, 150 m, 25.VI.2002, G. Emre, MARE 8339. Ezine, Koçali Köyü, 350 m, 16.IV.2002, G. Emre, MARE 8286. Ezine, Koçali Köyü, 350 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8357. Ezine, Karagömlek Köyü, 210 m, 17.IV.2002, G. Emre, MARE 8306.

Yöresel Kullanılışı:

a) Çiçekli dalları zeytinyağına konulup 15 gün bekletildikten sonra bu zeytinyağı, sabahları aç karnına 1 yemek kaşığı dolusu içilerek mide ülseri tedavisinde kullanılır (Pazarköy, Koçali Köyü).

b) Çiçekli dalları zeytinyağına konulup 15 gün bekletildikten sonra bu zeytinyağı, haricen cilt yaralarının tedavisinde kullanılır (Koçali Köyü, Gökçebayır Köyü).

c) Çiçekli dalları zeytinyağına konulup 15 gün bekletildikten sonra bu zeytinyağı, haricen yanık tedavisinde kullanılır (Koçali Köyü, Gökçebayır Köyü).

d) Çiçekli dalından hazırlanan infüzyon, dahilen mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Koçali Köyü).

KARIŞIM 4: Bitkinin çiçekli dalları, *Tilia argentea*'nın çiçekleri ve maydanoz yapraklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen mide ülseri tedavisinde kullanılır (Karagömlek Köyü).

27. *LAVANDULA STOECHAS* L. subsp. *STOECHAS*

45 cm'ye kadar veya daha uzun tomentoz çalılar. Üst yapraklar lanseolat, eliptik veya darca eliptik, 14–40 x 1-5 mm, hafifçe geri kıvrık. Yaprakların koltuğunda ve gövde tabanında yapraklardan oluşan demetler bulunur. Spika saplı, 1.5–4.5 cm, oblong veya ovoid, sık, aralıksız, pedunkullar 0.5–2.5(-2.7) cm, spikadan daha kısa. Fertil brakteler 4–7 x 3–8 mm, rombik–kordat, tomentoz. Üstteki brakteler mor veya beyaz, 7–17 x 3–8 mm, obovat, koltuklarında çiçek yok. Vertisillastrumlar 6–10 çiçekli. Kaliks 4–6 mm, 13 damarlı, üstteki diş az çok saplı, appendiksli. Appendiks 0.5–1 x 1–2 mm, tam. Korolla siyahımsı–mor, (4.5-)5–8.5 mm. (Fl. of Tur. 7: 76)

Yöresel Adı: Karabaş otu, Öfken otu

Türkiye'deki Yayılışı: Antalya, Balıkesir, Çanakkale, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Muğla

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8238. Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8239. Ezine, Ezine içi, 14.IV.2002, G. Emre, MARE 8282. Ezine, Çamoba Köyü, 50 m, 18.IV.2002, G. Emre, MARE 8312.

Yöresel Kullanılışı:

a) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 2–3 kez içilerek mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Pazarköy, Çamoba Köyü).

b) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 2–3 kez içilerek baş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Pazarköy).

c) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 2–3 kez içilerek kanser tedavisinde kullanılır (Köprübaşı Köyü).

d) iekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 2–3 kez içilerek kolesterolü düşürmek amacıyla kullanılır (Çamoba Köyü).

28. *MARRUBIUM VULGARE* L.

Dik, az dallı, çok yıllık bitkiler. Gövdeler 20–60 cm uzunlukta, sıkça piloz, altta beyazımsı, üstte grimsi. Yapraklar saplı, ovattan dairemsiye kadar değişen şekillerde, kabaca çift krenat, her iki yüzde stellat tüylerle kaplı, altta beyazımsı veya grimsi, üstte koyu grimsi-yeşil. Vertisillastrumlar çok çiçekli; brakteoller kaliks tüpü kadar veya daha uzun. Kaliks tüpü 3.5–4.5 mm, yoğunca stellat–piloz; dişler (5-)10 adet, yayık, hamat veya sirsinat, az çok eşit, 1.5–2 mm, stellat–piloz uzunluğunun 1/2-2/3'ü kadar. Korolla beyaz veya krem renkli, dışta yoğunca stellat–piloz, üst dudağın içinde az çok çıplak. Merikarplar grimsi–kahverengi, yaklaşık 2 mm. (Fl. of Tur. 7: 168)

Yöresel Adı: Köpeksiyan otu

Türkiye'deki Yayılışı: Amasya, Antalya, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Hatay, İçel, İzmir, Konya, Zonguldak

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Kumburun Köyü, 90 m, 22.VI.2002, G. Emre, MARE 8377. Ezine, Çığırı (Kayacık) Köyü, 490 m, 22.V.2002, G. Emre, MARE 8367.

Yöresel Kullanılışı:

a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, sabah aç karnına 1 fincan dolusu içilerek böbrek kumunu ve taşıyı düşürmek amacıyla kullanılır (Kumburun Köyü).

b) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, sabah aç karnına 1 fincan dolusu içilerek prostat tedavisinde kullanılır (Kumburun Köyü).

c) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen mide rahatsızlıklarının tedavisinde kullanılır (Çığırı Köyü).

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

29. **MELISSA OFFICINALIS L.**

Çok yıllık bitkiler. Gövdeler 28–95 cm veya daha uzun, dik, dallanmış, sık veya seyrek olarak glandlı-puberulent, daha uzun yayık tüylerden oluşan villoz tüy örtüsü var veya yok, veya hemen hemen çıplak. Yapraklar genişçe ovattan romboide kadar değişen şekillerde veya eliptik, 18–95 x 13–75mm, yatık villoz, pubesent veya hemen hemen çıplak, akut veya obtus, tabanda kuneat, trunkat veya kordat, taban kısmı dışında kenarlar derince krenat. Çiçek taşıyan yapraklar gövde yapraklarına benzer, kenarları krenat–serrate. Vertisillastrumlar 4–12 çiçekli. Brakteoller yapraksı, dar veya geniş ovat, 3-10 x 1.2–7 mm. Kaliks 6–10 mm, kısa glandlı ve uzun glandsız tüylü; üst dudak 2–3 dişli, ortadaki diş çoğunlukla belirgin değil (kısa, mukronat bir çıkıntıya indirgenmiş) veya dişler tamamen yok; alt dudakın dişleri dar üçgenimsi–lanseolat. Korolla önce soluk sarı, daha sonra beyaza dönüşür, bazen soluk mor, (8-)9-14 (-16) mm. (Fl. of Tur. 7: 262)

Yöresel Adı: Oğul otu

Türkiye’deki Yayılışı: Adana, Amasya, Ankara, Antalya, Artvin, Balıkesir, Bilecik, Bingöl, Bolu, Bursa, (Çanakkale), Giresun, Hatay, İçel, İstanbul, Kahraman Maraş, Kırklareli, Kocaeli, Kütahya, Malatya, Mardin, Mersin, Muğla, Samsun, Tekirdağ, Trabzon, Zonguldak

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8249.

Yöresel Kullanılışı:

a) Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına içilerek kadınlarda yumurtalık hastalıkları tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

b) Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına içilerek kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Pazarköy).

* 30. **MENTHA X PIPERITA L.**

Çoğunlukla hafifçe mor ve keskin kokulu, çok yıllık bitkiler. Yapraklar lanseolat, yaprak sapı 3–9 mm, nadiren daha uzun, akut. İnfloresens terminal oblong spika halinde (30-)50-80 x (10-)12-18 mm çapında, çoğunlukla çok sayıda birbirine yakın vertisillastrumlardan oluşmuş. Kaliks tüpsü belirgin damarlı, az çok subulat dişli. Korolla leylak rengi, stamenler çoğunlukla korolla içinde. Merikarplar açık kahverengi. (Fl. of Tur. 7: 387)

Yöresel Adı: Dere nanesi

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G.Emre, MARE 8237.

Yöresel Kullanılışı:

a) Bitkinin toprak üstü kısımları göğüs üstüne konularak, bebek emziren kadınlarda süt salgısının arttırılması amacıyla kullanılır (Pazarköy).

31. *MICROMERIA JULIANA* (L.) Bentham ex Reichb.

10–25(-30) cm uzunluğunda, ince yapılı, çok gövdeli, yarı çalimsı çok yıllık bitkiler. Gövdeler yayık-hispiduloz; yapraklar oblong-lanseolat, dar, kenarlarda geri kıvrık, hemen hemen akut veya kısaca akuminat, pubesent veya hirsut, yaprak sapı yaklaşık 1 mm. İnfloresens 5-10(-12) cm, az aralıklı. Vertisillastrumlar obkonik, az çiçekli, 1-2 mm saplı. Brakteoller linear-subulat, yaklaşık kaliks tüpü kadar. Kaliks silindirik, 3-3.5 mm, boğazında tüylü değil; dişler az çok eşit, darca lanseolat, dik, kaliksin 2/5-1/2'si kadar. Korolla yaklaşık 5 mm, açık mor veya pembe. Merikarplar oblong, tepede kısaca akuminat. (Fl. of Tur. 7: 341-342)

Yöresel Adı: Kır çayı

Türkiye'deki Yayılışı: Aydın, Balıkesir, Bursa, (Çanakkale), İstanbul, İzmir, Manisa

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 25.VI.2002, G. Emre, MARE 8391.

Yöresel Kullanılışı:

a) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

* 32. *OCIMUM BASILICUM* L.

Tek yıllık otlar. Gövdeler dallanmış, dik, 15 cm–1 m uzunlukta, kısaca pubesent veya az çok çıplak. Yapraklar ovattan lanseolata kadar değişen şekillerde, 25–70 x 13–25 mm, çoğunlukla aralıklı ve hafifçe dentat, az çok çıplak, glandlı-punktat, mavimsi yeşil (bazen soluk mor), uzun saplı. Floral yapraklar brakteye benzer genişçe ovat, akuminat, kaliksten az çok uzun, çoğu zaman mor renkli. Vertisillastrumlar 6 çiçekli. Kaliks çiçek zamanında 3–4 mm, meyve zamanında 7–8 mm. Korolla beyaz veya pembe, 7–8(-10) mm. Stamenler yaklaşık 6 ve 8.5 mm. Stilus 12 mm'ye kadar uzunlukta. (Fl. of Tur. 7: 463)

Yöresel Adı: Fesleğen

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8246.

Yöresel Kullanılışı:

a) Yapraklı ve çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 1 çay bardağı dolusu içilerek soğuk algnlığı tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

b) Yapraklı ve çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 1 çay bardağı dolusu içilerek baş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Pazarköy).

* 33. *ORIGANUM MAJORANA* L.

80 cm'ye kadar uzunlukta, tomentelloz yarı çalimsı bitkiler. Dallar her gövdede 10 çift kadar, 14 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar saplı veya az çok sapsız (15 mm'ye kadar uzunlukta), yuvarlak, ovat veya eliptik, 3–30 x 2-25 mm, çoğunlukla obtus, damarlar alt yüzde belirgin değil. Spikulalar panikula şeklinde infloresenste bulunur, yaklaşık 3–20 x 3 mm. Brakteler eliptik, obovat veya az çok rombik, çoğunlukla obtus ve tam, 2–4 x 1–3 mm. Kaliks 2-3.5 mm. Korolla beyaz, 3-7 mm. (Fl. of Tur. 7: 308)

Yöresel Adı: Mercanköşk

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Balıklı Köyü, 130 m, 14.IV.2002, G. Emre, MARE 8275. Ezine, Çığrı (Kayacık) Köyü, 490 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8370.

Yöresel Kullanılışı:

a) Yapraklı ve çiçekli kısımlarından hazırlanan dekoksion, dahilen mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Köprübaşı Köyü).

b) Yapraklı ve çiçekli kısımlarından hazırlanan dekoksion, dahilen yatıştırıcı olarak kullanılır (Çığrı Köyü).

c) Yapraklı ve çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına içilerek idrar söktürücü olarak kullanılır (Balıklı Köyü).

34. *ORIGANUM ONITES* L.

65 cm'ye kadar uzunlukta, hirsut yarı çalmsı bitkiler. Dalların sayısı her gövdede 10 çifte kadar, 13 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar saplı veya az çok sapsız (6 mm'ye kadar uzunlukta), kordat, ovat veya eliptik, 3-22 x 2-19 mm, az çok akut veya akuminat, seyrekçe serrulat veya tam, damarlar alt yüzde az çok belirgin. Spikulalar korimbus şekilli infloresenste bulunur, yaklaşık 3-17 x 4 mm. Brakteler obovat veya

cliptik, 2–5 x 1.5–4 mm, obtustan akuminata kadar değişen Şekillerde, tam veya dişli. Kaliks 2–3 mm. Korolla beyaz, 3–7mm. (Fl. of Tur. 7: 308)

Yöresel Adı: Kekik, Deli kekik

Türkiye’deki Yayılışı: Antalya, Balıkesir, (Çanakkale), Denizli, Isparta, İzmir, Manisa, Muğla, UŞak

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Mahmudiye Beldesi, 50 m, 18.IV.2002, G. Emre, MARE 8318. Ezine, Dalyan Köy, 50m, 19.IV.2002, G. Emre, MARE 8339. Ezine, Koçalı Köyü, 350 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8360. Ezine, Kemallı Köyü, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8361.

Yöresel Kullanılışı:

a) Yapraklı ve çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen kan Şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Koçalı Köyü).

b) Yapraklı ve çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Mahmudiye Beldesi).

* 35. **ROSMARINUS OFFICINALIS L.**

Dallar yükselici veya dik, 50 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar 10–25 x 1(-4) mm üstte koyu yeşil, ruguloz ve piloz, altta beyaz tomentoz. Pedunkullar ve pediseller beyaz stellat–tomentoz. Kaliks 3–4.5 mm, yarısına kadar parçalı, beyaz–tomentoz, meyve halindeyken büyür, damarlı ve çıplak hale gelir. Korolla soluk mavi, 8–12 mm. Merikarplar kahverengi. (Fl. of Tur. 7: 76)

Yöresel Adı: Biberiye

Herbarium Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Akköy, 170 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8252. Ezine, Akköy, 170 m, 01.X.2002, N. Eslan, MARE 8606. Ezine, Köprübaşı Köyü, 200 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8269. Ezine, Köprübaşı Köyü, 200 m, 03.X.2002, N. Eslan, MARE 8607. Ezine, Çığı (Kayacık) Köyü, 490 m, 16.IV.2002, G. Emre, MARE 8290. Ezine, Çığı (Kayacık), 490 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8365. Ezine, Karagömlek Köyü, 210 m, 17.IV.2002, G. Emre, MARE 8301.

Yöresel Kullanışı:

a) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Akköy, Çığı Köyü, Köprübaşı Köyü).

b) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen sindirim sistemi rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Akköy, Çığı Köyü).

KARIŞIM 5: Bitkinin çiçekli kısımları ile *Salvia fruticosa*'nın yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Karagömlek Köyü, Balıklı Köyü).

* 36. **SALVIA FRUTICOSA** Miller

1 m'ye kadar uzunlukta, çok dallı, çalılar. Gövde aşağıda az çok glandsız–lanat, yukarıda glandlı veya glandsız piloz veya az çok çıplak. Yapraklar basit veya üç loblu, ovat–oblong, yaklaşık 2-5 x 0.75-2 cm, rugulöz, krenulat, alt yüzeyi beyaz tomentöz veya velutinoz; yaprak sapı 0.5–3 cm. Vertisillastrumlar 2–8 çiçekli, tepede birbirine yaklaşmış. Brakteler ovat, yaklaşık 7 x 3 mm, erken düşücü; brakteoller var, düşücü. Pediseller yaklaşık 2 mm, dik-yayık. Kaliks tüpsü–çan şeklinde, yaklaşık 9 mm, çoğunlukla morumsu, sıkça glandlı; üst dudak daha kısa, 3 dişli, meyve zamanında dudaklar birbirine yakınlaşmış. Korolla açık mor, nadiren beyaz, 20–25 mm; tüp az çok düz, boğaza doğru genişlemiş, halkalı; üst dudak düz. Stamenler A tipinde. Merikarplar obovat küresel, yaklaşık 3 x 2.5 mm. (Fl. of Tur. 7: 413)

Yöresel Adı: Moşaplı, Moşapla, Ada çayı

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Çığırı (Kayacık) Köyü, 490m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8367.

Yöresel Kullanışı:

- a) Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Çığırı Köyü).
- b) Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen ishale karşı kullanılır (Çığırı Köyü).

Karışım 5: Bitkinin yaprakları ile *Rosmarinus officinalis*'in çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Karagömlek Köyü, Balıklı Köyü).

37. THYMBRA SPICATA L. var. SPICATA

10–40 cm'ye kadar uzunlukta çalılar. Çiçekli gövdeler yükselici veya dik, basit, karşılıklı iki tarafında geri kıvrık–pubesent. Yapraklar linear veya linear–lanseolat, obtus, çıplak veya tabana doğru hafifçe siliat. İnfloresens ovat veya oblong, 1–8(–10) cm, çoğunlukla sık (nadiren alttaki vertisillastrumlar az çok aralıklı). Brakteoller lanseolat, çoğunlukla kısa siliat. Brakteoller braktelelere benzer akut–akuminat fakat eşit olmayan uzun siliat (uzun tüyler 1–1.5 mm), morumsu. Kaliksin 1.5–2 katı kadar. Kaliks 4–6 mm, meyve zamanında morumsu–kahverengi ve düşücü. Korolla mor, açık mor veya pembe, 12–16 mm, glandlı–pункtat. (Fl. of Tur. 7: 383)

Yöresel Adı: Kekik, Çay kekiği

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Amasya, Antalya, Aydın, Bursa, Çanakkale, Gazi Antep, İçel, İstanbul, İzmir, Mardin, Sakarya, Tekirdağ, Tokat, Zonguldak

Herbarium Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 25.VI.2002, G. Emre, MARE 8392.
Ezine, Akköy, 170 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8253.

Yöresel Kullanılışı:

a) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 1–2 bardak dolusu içilerek mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Pazarköy, Akköy).

b) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 1–2 bardak dolusu içilerek hazımsızlığa karşı kullanılır (Akköy).

c) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 1–2 bardak dolusu içilerek kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Pazarköy).

* 38. *LAURUS NOBILIS* L.

Kokulu, her dem yeşil, 2–15 m uzunluğunda, dioik çahılar veya ağaçlar. Yapraklar 3–10(-11) x 2–4(-5) cm, darca oblong–lanseolattan genişçe ovata kadar değişen şekillerde, tepede akut veya akuminat, az çok dalgalı kenarlı, derimsi. Erkek çiçekler 8–12 stamenli, filamentler tabana yakın kısmında saplı glandlı. Dişi çiçekler çoğunlukla 4 staminodlu. Meyve 10–12(-20) mm, küreselden elipsoide kadar değişen şekillerde, siyah. (Fl. of Tur. 7: 535)

Yöresel Adı: Defne

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Karagömlek Köyü, 210 m, 17.IV.2002, G. Emre, MARE 8235. Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8300. Ezine, Pazarköy, 150 m, 10.X.2002, N. Eslan, MARE 8608.

Yöresel Kullanışı:

a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, günde 1 fincan dolusu içilerek nefes darlığına karşı kullanılır (Pazarköy).

* 39. *ALLIUM SATIVUM* L.

Soğan basık-ovoid, 5-15(-60) adet, az çok eşit küçük soğancıklardan oluşmuş. Yapraklar 4-10 adet, 4-25 mm genişlikte, düz. Spata 1-valvli, uzun gagalı, düşütcü. Umbella az çiçekli ve çok bulbilli veya sadece bulbilli; braktcoller var, çiçekler yeşilimsi-beyaz veya pembe, nadiren beyaz. Periant segmentleri (1-)3 mm, lanseolat, akuminat. Filamentler periant segmentlerinden daha kısa; içtekiler 3-5(-7) uzantılı, en uzun uzantılar 4-5 mm. (Fl. of Tur. 8: 162)

Yöresel Adı: Sarımsak

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Karagömlek Köyü, 210 m, 09.V.2003, G.Emre, MARE 8626.

Yöresel Kullanılışı:

a) Soğancıkları pişirilip içine şeker katıldıktan sonra tülbente konur ve rektal olarak uygulanarak, kadınlarda yumurtalık hastalıkları tedavisinde kullanılır (Çığrı Köyü).

b) Soğancıklarının zeytinyağı katılıp pişirildikten sonra, ezilerek çıkartılan suyu damla halinde, kulak ağrısının giderilmesinde kullanılır (Çığrı Köyü, Karagömlek Köyü).

c) Soğancıkları ezilip, saç dökülen yerlere sürülerek saçkıran tedavisinde kullanılır (Mahmudiye Beldesi).

40. *ASPHODELUS AESTIVUS* Brot.

Çiçekli gövdeleri 60–200 cm uzunluğundaki çok yıllık bitkiler. Yapraklar 25–40 x 15–30 mm, düz. İnfloresens çok dallanmış, sık-çiçekli. Brakteler 5–15 mm, zarımsı veya yeşilimsi. Pediseller ortada eklemlili. Periant segmentleri 10-15 mm, beyaz, orta damar pembe veya kahverengimsi. Stamenler az çok eşit. Kapsula 5–7 mm, obovoid, enine kırışık. (Fl. of Tur. 8: 86)

Yöresel Adı: Hidrellezkamçısı, Nünü

Türkiye'deki Yayılışı: Antalya, Aydın, Çanakkale, Edirne, Hatay, İstanbul, İzmir, Şanlı Urfa

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
BİLGİ YAYINLARI MERKEZİ**

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8232.
Ezine, Karagömlek Köyü, 210 m, 17.IV.2002, G. Emre, MARE 8298.

Yöresel Kullanışı:

- a) Kökleri doğrudan, yenerek hemoroidlere karşı kullanılır (Pazarköy).
- b) Köklerinden hazırlanan dekoksion, haricen cilt yaralarının tedavisinde kullanılır (Karagömlek Köyü).
- c) Köklerinden hazırlanan dekoksion, dahilen egzama tedavisinde kullanılır (Güllüce Köyü).
- d) Köklerinden hazırlanan dekoksion, dahilen hayvanlardaki cilt hastalıklarının tedavisinde kullanılır (Güllüce Köyü, Pazarköy).

41. *MALVA SYLVESTRIS* L.

İki yıllık veya çok yıllık bitkiler. Gövdeler dik veya yükselici, tüberküllü tüylerden oluşan yayık piloz. Yapraklar az çok dairemsi, 5–7 loblu, krenat, seyrek piloz veya çıplak. Çiçekler yaprak koltuklarında ve dal uçlarında demetler halinde. Epikaliks segmentleri az çok lineardan oblonga kadar değişen şekillerde veya darca ovat. Sepaller genişçe üçgenimsi, 3–7 mm. Petaller 18–25 mm, sepallerin 4 katı kadar veya daha uzun, leylak renginden pembeye kadar değişen renklerde, emarginat veya hafifçe 3–5 parçalı. Merikarplar çıplak veya tüylü, sırt kısmında az çok düz. (Fl. of Tur. 2: 406)

Yöresel Adı: Ebegümcci, Develik, Hubbez

Türkiye'deki Yayılışı: Amasya, Ankara, Antalya, Çanakkale, Denizli, Erzurum, Hatay, İstanbul, İzmir, Konya, Tekirdağ, Zonguldak

Herbarium Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Ezine içi, 14.IV.2002, G. Emre, MARE 8279. Ezine, Dalyan Köy–Geyikli Beldesi arası, 50 m, 18.IV.2002, G. Emre, MARE 8314. Ezine, Yeniköy, d.s, 18.IV.2002, G. Emre, MARE 8315. Ezine, Pazarköy, 150 m, 22.V.2002, G. Emre, MARE 8336.

Yöresel Kullanılışı:

a) Bitkinin toprak üstü kısımları suda kaynatılıp buharı üstüne oturularak, menstrüasyon düzensizliğine karşı kullanılır (Pazarköy).

b) Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen egzama tedavisinde kullanılır (Yeniköy).

c) Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen barsak yumuşatıcısı olarak kullanılır (Ezine içi).

* 42. *FICUS CARICA* L. subsp. *CARICA*

10 m'ye kadar veya daha fazla uzunlukta çalı veya ağaçlar. Genç sürgünler yeşil, daha sonra kahverengi, çoğunlukla puberulent; yaşlı sürgünler gri, düz, kalın ve sert yapılı, serbest dallı. Yapraklar düşüctü, büyük, çoğunlukla 10 cm'den daha büyük, az çok loblu bazen tam dıştan yuvarlak, çoğunlukla kordat, skabrit, çoğunlukla altta az çok pubesent, nadiren hemen hemen çıplak, başlıca üst tarafındaki kenarlar undulat-krenattan dentata kadar değişen şekillerde. Yaprak sapı 2-8 (-10) cm, kalın. Meyve tek, 8 cm'ye kadar uzunlukta, armut şeklinde veya basık-küresel, kısa saplı veya sapsız, yeşilimsi, sarımsıdan mora kadar değişen renklerde, çıplak veya puberulent. (Fl. of Tur. 7: 643)

Yöresel Adı: İncir, Yemiş

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Akköy, 170 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8258.

Yöresel Kullanılışı:

- a) Meyvelerinden hazırlanan dekoksion, sabahları aç karnına 1 çay bardağı dolusu içilerek barsak yumuşatıcısı olarak kullanılır (Akköy).
- b) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen hemoroidlere karşı kullanılır (Akköy, Dalyan Köy).
- c) Bitkinin lateksi, haricen siğil tedavisinde kullanılır (Yeniköy).

TRC. VIKSİZALIKKAT İNİ NUBOKA
MORİDİANTASYON KİREKÇİSİ

* 43. *MORUS ALBA* L.

İnce, çıplak sürgünlü, 15 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Yapraklar ovat veya genişçe ovat, 6–10(-18) cm, akut veya kısaca akuminat, tabanda yuvarlak veya yamukça kordat, tam, loblu veya sinuat, krenat–dentat, ince, yumuşak, çoğunlukla her iki yüzünde çıplak, fakat alt yüzde damar koltuklarında tüy demetleri var. Yaprak sapı 1-3.5(-4) cm. Pedunkul yaklaşık meyve boyunda. Meyve 1–2.5 cm, beyaz, pembemsi veya morumsu. (Fl. of Tur. 7: 641)

Yöresel Adı: Dut

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Güllüce Köyü, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8227.

Yöresel Kullanılışı:

a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, haricen egzama tedavisinde kullanılır (Güllüce Köyü).

* 44. *MORUS NIGRA* L.

Kalın sürgünlü, geniş taçlı, 10 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Yapraklar genişçe ovattan oblong-ovata kadar değişen şekillerde, 7-12 cm, akuminat, tabanda az çok kordat, kabaca tek dişli, üstte seyrek, altta sık tüylü. Yaprak sapı 2-3 cm. Pedunkul yaklaşık meyvenin 1/2'si kadar uzunlukta. Meyve 2-3 cm, koyu kırmızımı-sor, cksimsi lezzette.

Yöresel Adı: Kara dut, Siyah dut

Herbarium Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8231. Ezine, Balıklı Köyü, 130 m, 18.V.2002, G. Emre, MARE 8321. Ezine, Üsküfçü Köyü, 260 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8355.

Yöresel Kullanılışı:

a) Meyvelerinin suyu, haricen bebeklerde görülen pamukçuğa karşı kullanılır (Balıklı Köyü).

b) Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına 1 fincan dolusu içilerek kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Çığrı Köyü).

c) Dallarının kabuklarından hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına 1 çay bardağı dolusu içilerek idrar yolları hastalıklarının tedavisinde kullanılır (Balıklı Köyü).

KARIŞIM 6: Bitkinin dallarının kabukları ile *Rosa canina*'nın dallarının kabuklarından hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına 1 fincan dolusu içilerek cilt hastalıkları tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

45. *MYRTUS COMMUNIS* L. subsp. *COMMUNIS*

1–5 m uzunlukta çalırlar. Yapraklar ovat-lanceolat, 2–5 cm, derimsi, çıplak, nokta şeklinde glandlı, ezildiği zaman hoş kokulu, tam; yaprak sapı yaklaşık 2 mm. Çiçekler 3 cm'ye kadar çapta, beyaz; pediseller 1.5–2.5 cm; petaller dairemsi, 7–15 mm. Bakka az çok küreselden genişçe elipsoide kadar değişen şekillerde, 7–10 mm, olgunlaştığında çoğunlukla mavimsi–siyah. (Fl. of Tur. 4: 172)

Yöresel Adı: Mersin

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Antalya, Çanakkale, Hatay, İçel, İzmir, Muğla, Ordu, Sinop, Trabzon, Zonguldak

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Koçali Köyü, 350 m, 16.IV.2002, G. Emre, MARE 8288. Ezine, Gökçebayır Köyü, 250 m, 26.VI.2002, G. Emre, MARE 8393.

Yöresel Kullanılışı:

a) Yapraklı genç sürgünlerinden hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına 1 çay bardağı dolusu içilerek kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Koçali Köyü, Gökçebayır Köyü).

b) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Üvecik Köyü).

* 46. *OLEA EUROPAEA* L. var. *EUROPAEA*

Geniş taçlı, 10(-15) m'ye kadar uzunlukta, eğri büğrü gövdeli, dikensiz, hemen hemen silindirik dallı ağaçlar. Sürgünler az çok yuvarlak, lepidot, gri; tomurcuklar çok küçük, lepidot-ipeksi, grimsi. Yapraklar lanseolat, 4 cm'den uzun, hemen hemen sapsız, mukronat, koyu yeşil ve üstte çıplak, altta yoğunca gümüşü-lepidot. Panikularlar yapraklardan kısa, çiçekler beyaz, hoş kokulu, 3-4 mm, drupa hemen hemen küresel veya oblong, büyük, 40 mm'ye kadar uzunlukta, olgunlaştığında parlak siyah, kahverengimsi-yeşil veya nadiren fildişi beyazı. (Fl. of Tur. 6: 155)

Yöresel Adı: Zeytin

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8243.
Ezine, Pazarköy, 150 m, 22.V.2002, G. Emre, MARE 8344.

Yöresel Kullanışı:

- a) Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Pazarköy).
- b) Taze meyveleri dövülüp, haricen cilt yaralarının tedavisinde kullanılır (Kemallı Köyü).

47. PHILLYREA LATIFOLIA L.

5 m'ye kadar uzunlukta çalı veya küçük ağaçlar. Tomurcuklar ve genç sürgünler tüylü. Yapraklar ovat-kordattan ovat-lanseolata kadar değişen şekillerde, lamina 1–3.2(-4) x 0.5–1.7(-2.5) cm, az çok dentat veya serrat, nadiren tam, belirgin yan damarlar 7–11 çift, her iki yüzde çıplak, sadece yaprak sapına yakın kenarlarda tüylü; yaprak sapı puberulent-tomentoz, 0.5–5 mm. Kaliks sarımsı, loblar üçgenimsi kenarları siliat. Korolla 2–2.5 mm. Drupa küresel, 3–8 mm. (Fl. of Tur. 6: 157)

Yöresel Adı: Kuzupırnar

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Isparta, İçel, İstanbul, Muğla, Sakarya, Sinop, Tckirdağ, Tokat, Trabzon, Zonguldak

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Üsküfçü Köyü, 260 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8353.

Yöresel Kullanılışı:

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Üsküfçü Köyü).
- b) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Üsküfçü Köyü).
- c) Yaprakları ağızda çiğnenip, haricen hayvanlarda göz hastalıkları tedavisinde kullanılır (Üsküfçü Köyü).

48. *PAPAVER RHOEAS* L.

Gövdeler dik, 90 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar değişken, çoğunlukla pennatifit veya pennatisekt, segmentler dişli, terminal segment lanseolat, yan segmentlerden çok daha uzun. Pedunkullar yayık-hispit, nadiren basık setoz. Petaller kırmızı, nadiren beyaz, tabanda lekeli veya lekesiz, boyutları çok değişken. Kapsüla çıplak, küresel veya az çok küresel, tabanda yuvarlak, yaklaşık genişliğinin iki katı uzunlukta. Disk düz yapılı ve 18 adete kadar stigmali. (Fl. of Tur. 1: 231)

Yöresel Adı: Gelincik

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Amasya, Antalya, Bolu, Çanakkale, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Gazi Antep, İçel, İstanbul, Samsun, Tekirdağ, Trabzon

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Geyikli Beldesi–Dalyan Köy arası, 50 m, 18.IV.2002,
G. Emre, MARE 8311.

Yöresel Kullanılışı:

a) Bitkinin genç sürgünlerinden hazırlanan yemek, dahilen yatıştırıcı olarak
kullanılır (Dalyan Köy).

49. *PLANTAGO MAJOR* L. subsp. *INTERMEDIA* (Gilib.) Lange

Bir veya birkaç rozetli, (4-)10-50(-70) cm uzunluğunda, çok yıllık bitkiler. Yapraklar, 3-5 damarlı, 3-37 x 1-11.5 cm, lamina cliptik-ovattan rotundat-ovata kadar değişen şekillerde, az çok tam, düzensiz dentat veya undulat kenarlı, gittikçe sap şeklinde daralmış, çoğunlukla ince, sarımsı-yeşil, puberulent; yaprak sapı çoğunlukla laminaya eşit uzunlukta. Skapuslar 3-30 cm uzunlukta, hafifçe oluklu veya çizgili, yapraklara eşit veya onlardan daha uzun, kısaca tüylü. Spika 4-40 cm, darca silindirik, alt kısmında seyrek, üst kısmında sık. Altta ki brakteler 2-2.5 mm, sepallerden daha uzun, üsttekiler 1 mm, sepallerden daha kısa, ovat, çıplak. Sepaller 2-2.5 mm, hemen hemen eşit uzunlukta, yeşil. Korolla tüpü 2.5-3 mm, çıplak; loblar 1mm'den daha kısa, üçgenimsi. Kapsüla 2-4 mm, ovoid-konik şekilli. Tohumlar 14-30 adet, üç köşemsi, elipsoid. (Fl. of Tur. 7: 507)

Yöresel Adı: Sinir otu

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Afyon, Aydın, Balıkesir, Bitlis, (Çanakkale), Denizli, Elazığ, Erzurum, Hakkari, Isparta, İstanbul, Kayseri, Konya, Kütahya, Tekirdağ, Tokat

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Körüktaş Köyü, 250 m, 18.V.2002, G. Emre, MARE 8325. Ezine, Körüktaş Köyü, 250 m, 22.VI.2002, G. Emre, MARE 8374. Ezine, Körüktaş Köyü, 250 m, 26.VIII.2002, N. Eslan, MARE 8604. Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8241. Ezine, Pazarköy, 150 m, 25.VIII.2002, N. Eslan, MARE 8605.

Yöresel Kullanışı:

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen yatıştırıcı olarak kullanılır (Pazarköy) .
- b) Tohumları balla birlikte, sabahları aç karnına 1 çay kaşığı dolusu yenerek yatıştırıcı olarak kullanılır (Pazarköy).
- c) Yaprakları, haricen cilt yaralarının tedavisinde kullanılır (Körüktaş Köyü).

50. *PLUMBAGO EUROPAEA* L.

100 cm'ye kadar uzunlukta, dik gövdeli, dallanmış, çok yıllık bitkiler. Yapraklar hafifçe mavimsi yeşil, kenarlar glandlı–dentat veya düz, alttaki ve ortadaki yapraklar genişçe eliptik veya obovattan genişçe lanseolata kadar değişen şekillerde, 40-70 x 20–40 mm, saplı, üstteki yapraklar lanseolattan lineara kadar değişen şekillerde, 15–35 x 3–10 mm, sapsız, aurikulat, üste doğru tedricen küçülerek braktelere dönüşür. Çiçekler sapsız. Kaliks tüpsü, 6–10 mm, 5–üçgenimsi dentat. Korolla morumsu–pembe, tüp kaliksin 2–3 katı; lamina rotat. Stilus ortaya kadar tüylü. (Fl. of Tur. 7: 464)

Yöresel Adı: Saçkıran otu

Türkiye'deki Yayılışı: Ağrı, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Erzurum, Gümüşhane, Hatay, Iğdır, İçel, İstanbul, Mardin, Muğla, Muş, Samsun

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Kumburun Köyü, 90 m, 18.IV.2002, G. Emre, MARE 8313. Ezine, Kumburun Köyü, 90 m, 22.VI.2002, G. Emre, MARE 8380.

Yöresel Kullanılışı:

a) Yaprakları dövülüp, haricen saçkıran tedavisinde kullanılır (Kumburun Köyü).

51. *PALIURUS SPINA-CHRISTI* Miller

2–4 m uzunluğunda, dikenli çalılar. Yapraklar ovat, az çok serrulat, çıplak, otsu, yaprak sapının 2–4 katı uzunluğunda. Simozlar gevşek. Sepaller çıplak. Meyve çoğunlukla undulat, ekvatoryal kanat dahil 2–2.5 cm çapında. (Fl. of Tur. 2: 523)

Yöresel Adı: Çaltı

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Adıyaman, Ankara, Artvin, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Çanakkale, Elazığ, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Konya, Mardin, Muğla, Samsun, Siirt, Sinop, Tekirdağ, Trabzon, Zonguldak

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Koçalı Köyü, 350 m, 18.V.2002, G. Emre, MARE 8327. Ezine, Pazarköy, 150 m, 22.V.2002, G. Emre, MARE 8346. Ezine, Üsküfçü Köyü, 260 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8354.

Yöresel Kullanılışı:

a) Olgunlaşmamış meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, 1 çay bardağı dolusu içilerek mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Çetmi Köyü).

KARIŞIM 2: Bitkinin genç sürgünleri, *Vitex agnus-castus* ve *Pinus brutia*'nın genç sürgünlerinden susam ile birlikte hazırlanan infüzyon, hayvan sağlığında barsak parazitlerine karşı kullanılır (Sarısöğüt Köyü).

* 52. **CYDONIA OBLONGA** Miller

Büyük çalılar veya 8 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Sürgünler gençken seyrekçe tomentoz, daha sonra çıplaklaşır. Yapraklar ovattan oblonga kadar değişen şekillerde veya bazen hemen hemen dairesi, 10 x 7 cm'ye kadar boyutlarda, tam, önce her iki yüzünde beyaz-tomentoz, daha sonra üstte çıplak ve altta sıkça villoz; yaprak sapı 1–2 cm. Çiçekler 4–6 cm çapında, sepaller glandlı, dişli, geri kıvrık. Meyve armut şeklinde veya hemen hemen küresel, (3-)5–12 cm, sarımsı, hoş kokulu. (Fl. of Tur. 4: 157)

Yöresel Adı: Ayva

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8234.
Ezine, Akköy, 170 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8234a.

Yöresel Kullanışı:

a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen boğaz ağrısının giderilmesinde kullanılır (Akköy).

KARIŞIM 7: Bitkinin yaprakları ve *Rumex crispus*'un meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, günde 1 çay bardağı dolusu içilerek bronşit tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

53. *PRUNUS SPINOSA* L. subsp. *DASYPHYLLA* (Schur) Domin

Dikenli çalılar veya küçük ağaçlar; sürgünler pubesent. Yapraklar 5 x 25 cm'ye kadar boyutlarda, obovattan eliptiğe kadar değişen şekillerde, krenat-serrat, üstte hemen hemen çıplak, altta pubesent. Yaprak sapları 1 cm'ye kadar uzunlukta. Çiçekler beyaz, 1(-2) adet, yapraklardan önce oluşur, yaklaşık 1.5 cm çapında. Pediseller 1 cm'ye kadar uzunlukta, pubesent; sepaller siliat, çıplak veya pubesent. Drupalar dik, küresel, 10-15 mm çapında, mavimsi-siyah, pruinöz, etli, yeşil, ekşi; endokarp düz veya hafifçe pürüzlü. (Fl. of Tur. 4: 9)

Yöresel Adı: Dağ eriği, Domuz eriği

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Amasya, Ankara, Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Kars, Kocaeli, Kütahya, Manisa, Sinop, Sivas, Zonguldak

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Çetmi Köyü, 25.VI.2002, G. Emre, MARE 8384.

Yöresel Kullanılışı:

a) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Çetmi Köyü).

54. *PYRUS AMYGDALIFORMIS* Vill. var. *AMYGDALIFORMIS*

Dikenli çalı veya 6 m'ye kadar uzunlukta küçük ağaçlar; genç sürgünler önce beyaz-villoz, sonra çıplaklaşır. Yapraklar obovat veya eliptik, 2.5–5(-7) x 1–2(-3) cm, çoğunlukla tepede obtus, tam veya tepeye doğru hafifçe krenat, alt yüzde önce beyaz-villoz, sonra her iki yüzde çıplak, üstte yeşil, altta mavimsi yeşil, tabanda dekurvent veya yuvarlak, sapsız veya 2 cm'ye kadar uzunlukta saph. Infloresens çok çiçekli, grimsi-tomentoz. Çiçekler 2-2.5 cm çapında. Meyve hemen hemen küresel, 2-3 cm çapında, sarımsı-kahverengi; sepaller kalıcı; pediseller 2-3 cm, kalın. (Fl. of Tur. 4: 163)

Yöresel Adı: Ahlat

Türkiye'deki Yayılışı: Antalya, Aydın, Balıksir, Çanakkale, İstanbul, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Çetmi Köyü, 25.VI.2002, G. Emre, MARE 8388.

Yöresel Kullanılışı:

a) Meyveleri doğrudan yenerek, ishale karşı kullanılır (Çetmi Köyü).

55. *ROSA CANINA* L.

(0.5-)1.5–3.5(-7) m uzunluğunda, dik, bazen tırmanıcı çalılar. Dikenler oldukça kaba yapılı, az çok kıvrık, basık genişlemiş tabanlı, az çok birbirine benzer şekilde, bazen dikenler yok. Yapraklar yeşil; folioller 5–7 adet, dar eliptikten genişçe ovata kadar değişen şekillerde, 1–4.5 x 0.8–3.5 cm, obtus veya akut, tabanlar yuvarlaklardan kuneata kadar değişen şekillerde, çıplak veya pubesent, altta damarlar üzerinde bazen glandlı, tek veya çift serrat, bazen glandlı çift serrat, dişler belirgin, çoğunlukla uzun ve akut, her bir kenarında 17-20 dişli; stipulalar dar veya geniş, çoğunlukla uzun, düz kulakçıklı. Çiçekler tek veya 2–15 adet çiçek birlikte; brakteler çoğunlukla geniş. Pediseller 1–2.5 (-4.5) cm, düz veya glandlı–hisplit. Sepaller ovat, çoğunlukla oldukça kısa, genişlemiş tepeli, dış sepaller pennatifit, darca veya genişçe lanseolat, tam veya glandlı–dişli loblu, çıplak, pubesent veya bazen altta glandlı, çoğunlukla geri kıvrık ve çiçek açtıktan sonra düşücü. Petaller 3 cm’ye kadar uzunlukta, beyaz, soluk veya koyu pembe. Stilus çoğunlukla uzun, dışa taşmış, çoğunlukla çıplak veya seyrek tüylü, bazen villoz, stigma başı az çok gevşek, küresel veya konik. Disk geniş, konik, ağzı dar. Hipantiyum ovooidden küresele kadar değişen şekillerde, 1–2.5(-3) cm, sarımsı kırmızı veya kırmızı, geç olgunlaşır. (Fl. of Tur. 4: 124)

Yöresel Adı: Kuşburnu, İt gülü, Deli gül

Türkiye’deki Yayılışı: Afyon, Ağrı, Ankara, Antalya, Artvin, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Çanakkale, Çorum, Elazığ, Hakkari, Isparta, İstanbul, Kahraman Maraş, Kars, Kastamonu, Kocaeli, Konya, Kütahya, Mardin, Niğde, Ordu, Sivas, Tekirdağ, Trabzon, Yozgat

Herbaryum Örnekleri :

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8244.
Ezine, Çamlıca Köyü, 19.V.2002, G. Emre, MARE 8331.

Yöresel Kullanışı :

a) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

b) Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen kalın barsak kanamasına karşı kullanılır (Çamlıca Köyü).

KARIŞIM 6: Bitkinin dallarının kabukları ile *Morus nigra*'nın dallarının kabuklarından hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına 1 fincan dolusu içilerek cilt hastahkları tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

56. **RUBUS SANCTUS** Schreber

1–2 m uzunluğunda çalılar. Dallar köşeli ve oluklu, pruinöz, çoğunlukla kanasent-pubesent, güçlü, üçgenimsi tabanlı, düz veya geri kıvrık dikenli, glandsız. Çiçekli sürgünler benzer yapıda, fakat çok daha sıkça tüylü ve daha küçük dikenli. Yapraklar 5 foliolü pedat veya ternat, her iki yüzde farklı renkte, üstte çıplak veya stellat-pubesent, altta beyaz-tomentöz; folioller 1-2 dişli, kenardakiler kısaca saplı, uçtaki 2.5–10 cm, obovattan dairemsiyeye kadar değişen şekillerde, tepede yuvarlaktan akuminata kadar değişen şekillerde, çoğunlukla 6 cm'den kısa; stipulalar linear-filiform, glandsız. Panikülalar uzun ve çoğunlukla gevşek, gösterişli, bazen altta yapraklı, çok çiçekli, 10–25 x (2-)3–10 cm. Sepaller ovat-oblong, akut, tomentelloz, geri kıvrık. Petaller pembe, obovattan az çok dairemsiyeye kadar değişen şekillerde, 8–13 mm. Filamentler stiluslara eşit uzunlukta veya onlardan daha kısa, çoğunlukla pembe; anterler pilöz, polen fertil. Karpeller pilöz. Meyve siyah, çok sayıda, küçük (yaklaşık 2–3 mm), az sulu drupalardan oluşmuş. (Fl. of Tur. 4: 33)

Yöresel Adı: Böğürtlen, Karantı

Türkiye'deki Yayılışı: Adıyaman, Ankara, Antalya, Artvin, Balıkesir, Bilecik, Bitlis, (Çanakkale), Elazığ, Hakkari, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kahraman Maraş, Kütahya, Mardin, Muğla, Sakarya, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Trabzon, Zonguldak

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Kemallı Köyü, 290 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8362.

Yöresel Kullanışı:

a) Köklerinden hazırlanan dekoksyon, sabahları aç karnına içilerek egzama tedavisinde kullanılır (Kemallı Köyü).

* 57. *RUTA CHALEPENSIS* L.

Gövdeler 18–40 cm uzunluğunda, sert, az çok odunsu veya yarı çalimsı, çıplak, sıkça yapraklı. Yapraklar bipennatisekt veya subtripennatisekt, en uçtaki segmentler darca oblong–lanseolat veya obovat. İnfloresens gevşek, pediseller kapsüluya eşit veya onlardan uzun; dallar ve pediseller çıplak, nadiren yukarıda çok küçük glandlı. Brakteler çıplak, çok geniş, en alttaki kordat–ovlat, taşıyıcı dallardan çok daha geniş. Sepaller çıplak, deltoid–ovlat. Petaller oblong, saçaklar uzun silialı. Kapsula çıplak, her bir segment akuminat sivrilmiş. (Fl. of Tur. 2: 496)

Yöresel Adı: Sedef otu, Kokar sedef

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakale: Ezine, Çığı (Kayacık) Köyü, 490 m, 16.IV.2002, G. Emre, MARE 8289. Ezine, Çığı (Kayacık) Köyü, 490 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8368. Ezine, Mahmudiye Beldesi, 50 m, 18.IV.2002, G. Emre, MARE 8316.

Yöresel Kullanılışı:

a) Çiçekli dalları zeytinyağı içinde bir müddet bekletildikten sonra, bu zeytinyağı haricen ateş düşürücü olarak kullanılır (Çığı Köyü, Mahmudiye Beldesi).

b) Yaprakları şekerle birlikte ezildikten sonra tülbente sarılıp, menstrüasyon dönemlerinde vajına içine konularak kısırlık tedavisinde kullanılır (Mahmudiye Beldesi).

58. *HYOSCYAMUS NIGER* L.

Glandlı–viloz tüylü, bir veya iki yıllık bitkiler. Gövdeler 20–100 cm uzunluğunda. Yapraklar ovat–oblongdan oblong-lanseolata kadar değişen şekillerde, 5–25 cm, loblar üçgenimsi-lanseolat, akut, tabandaki yaprakları altta kısa bir sap halinde daralmış, gövde yaprakları sapsız, amleksikaul. Kaliks 10–15 mm, meyve zamanında 20–40 mm, ortada daralmış, şişkin kısmı sıkça tüylü, batıcı dişli. Korolla donuk sarı, mor ağımsı yapılı, korolla boğazı koyu mor, nadiren tamamen soluk renkli, 25–35 mm. Stamenler korolla dışına taşmamış. Anterler mor. (Fl. of Tur. 6: 454)

Yöresel Adı: Diş otu

Türkiye'deki Yayılışı: Ağrı, Amasya, Ankara, Aydın, Bolu, Çanakkale, Eskişehir, Erzurum, Hatay, Isparta, İstanbul, Kastamonu, Kahraman Maraş, Kırklareli, Kocaeli, Kütahya, Muğla, Niğde, Ordu, Siirt, Şanlı Urfa, Trabzon, Tunceli

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Koçali Köyü, 350m, 18.V.2002, G. Emre, MARE 8329.
Ezine, Koçali Köyü, 350m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8358.

Yöresel Kullanılışı:

a) Tohumları suda kaynatılıp, buharı solunarak diş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Koçali Köyü).

b) Tohumları suda kaynatılıp, buharı solunarak üst solunum yolları rahatsızlığının giderilmesinde kullanılır (Koçali Köyü).

c) Tohumları doğrudan, dişe konularak diş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Çığrı Köyü).

* 59. *TILIA ARGENTEA* Desf. ex DC.

40 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Genç sürgünler tomentoz. Yapraklar genişçe ovat, 7–13 x 5.5–10 cm, birdenbire daralan akuminat, 1–2-serrat, üstte çıplak, alt yüzeyinde tamamen beyazımsı stellat-tomentoz; yaprak sapı 4.5–6 cm, tomentoz. Simozlar çoğunlukla 7–10 çiçekli, sarkık. Brakteler tomentoz. Meyve belirsizce çıkıntılı, siğilli, olgunlaştığında odunsu. (Fl. of Tur. 2: 424)

Yöresel Adı: İhlamur

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Karagömlek Köyü, 210 m, 17.IV.2002, G. Emre, MARE 8333.

Yöresel Kullanışı:

- a) Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Karagömlek Köyü).
- b) Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen göğüs yumuşatıcı olarak kullanılır (Karagömlek Köyü).

KARIŞIM 4: Bitkinin çiçekleri, *Hypericum perforatum*'un çiçekli dalları ve maydanoz yapraklarından hazırlanan dekoksijon, dahilen mide ülseri tedavisinde kullanılır (Karagömlek Köyü).

60. *FOENICULUM VULGARE* Miller

1–1.8 m'ye kadar uzunlukta, dik, çıplak, mavimsi–yeşil, belirgin anason kokulu, çok yıllık bitkiler. Gövdeler yuvarlak, ince çıkıntılı, dallanmış. Taban yaprakları üçgenimsi veya üçgenimsi–ovat, 3–4 pennat 30 x 15 cm'ye kadar (veya daha fazla) uzunlukta; uçtaki segmentler filiform, 40 x 0.5 mm'ye kadar uzunlukta; yaprak sapı geniş, okreaya benzer; gövde yaprakları az sayıda, tabandakilere benzer fakat daha küçük. Işınlar 8–15, eşit değil 10–40 mm. Brakteler ve brakteoller yok. Pediseller 1–7 mm. Çiçekler her kısmı umbellada 18–25 adet; petaller sarı. Meyve ovoid–oblong, 4–4.5 x 0.5 mm, çıplak, belirgin çıkıntılı. (Fl. of Tur. 4: 376)

Yöresel Adı: Erezene

Türkiye'deki Yayılışı: Artvin, Bursa, Çanakkale, Hatay, İstanbul, İzmit, Kastamonu, Kırklareli, Manisa, Samsun, Sinop, Trabzon, Zonguldak

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Balıklı Köyü, 130 m, 14.IV.2002, G. Emre, MARE 8274. Ezine, Balıklı Köyü, 130 m, 18.V.2002, G. Emre, MARE 8319. Ezine, Karagömlek Köyü, 210 m, 17.IV.202, G. Emre, MARE 8304.

Yöresel Kullanılışı:

a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan yemek, dahilen hazımsızlığa karşı kullanılır (Balıklı Köyü).

b) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Karagömlek Köyü).

61. *URTICA DIOICA* L.

Yaygın köklü sistemli, 30–150 cm uzunluğunda, çok yıllık otlar. Yapraklar genişçe ovattan darca lanseolata kadar değişen şekillerde, 4–11 x 3–10 cm, kenarlar keskin ve kabaca dişli, akuminat. Dioik. Erkek ve dişi infloresensler birbirine benzer şekilde, yaklaşık 8 cm'ye kadar uzunlukta, çok dallanmış. Dişi çiçekler belirgin, morumsu, fırça şeklinde stigmatalı; periant segmentlerinin içteki çifti olgunlukta yaklaşık 1.5 mm'ye kadar büyüme gösterir, ovat, tüm yüzeyi üzerinde piloz. (Fl. of Tur. 7: 635)

Yöresel Adı: Isırgan, Deli ısırgan

Türkiye' deki Yayılışı: Adana, Ankara, Antalya, Bahkesir, Bitlis, Bolu, (Çanakkale), Elazığ, Erzurum, Gazi Antep, Giresun, Hakkari, İstanbul, İzmir, Kars, Konya, Niğde

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Pazarköy, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8228.
Ezine, Akköy, 170 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8260.

Yöresel Kullanılışı:

- a) Yapraklardan hazırlanan infüzyon, dahilen kanser tedavisinde kullanılır (Pazarköy).
- b) Yaprakları irmik ve kepekli unla birlikte yoğurulup, haricen eklem romatizmasının tedavisinde kullanılır (Akköy).
- c) Yaprakları irmik ve kepekli unla birlikte yoğurulup, haricen kırık-çıkık tedavisinde kullanılır (Akköy).

62. *URTICA PILULIFERA* L.

Basit veya uzun yükselici dallı, 30-77 cm uzunluğunda, bir yıllık otlar. Yapraklar genişçe ovattan üçgenimsi-ovata kadar değişen şekillerde, 8 x 7 cm'ye kadar uzunlukta, akut veya küt, keskince ve kabaca dentat. Monoik: erkek çiçekler sık demetler halinde, dişi çiçekler çoğunlukla yaklaşık 1.25 cm çapında küresel başlar halinde, ince, aksılar pedunkullar üzerinde tek (nadiren çift), periant segmentlerinin içteki çifti meyve zamanında çok büyür, yaklaşık 4 mm'ye kadar uzunlukta, kukullat, sıkça piloz ve setoz. (Fl. of Tur. 7: 634)

Yöresel Adı: Isırgan

Türkiye'deki Yayılışı: Antalya, Çanakkale, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Konya, Muğla, Samsun

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Çamlıca Köyü, 19.V.2002, G. Emre, MARE 8332.

Yöresel Kullanılışı:

a) Tohumlar balla karıştırılıp, sabahları aç karnına 1 çay kaşığı dolusu yenerek kanser tedavisinde kullanılır (Çamlıca Köyü).

63. *URTICA URENS* L.

10-60 cm uzunluğunda; dallanmış gövdeli tek yıllık otlar. Yapraklar ovat veya eliptik, keskince ve kabaca dentat, tepede obtus veya kısaca akuminat. Monoik. Spikalar yaklaşık 1 cm'ye kadar uzunlukta, sık, yaprak koltuğunda, alt kısmında seyrek, üst kısmında sıkışık yapılı, erkek ve dişi çiçekler çok sayıda. Dişi çiçeklerin periant segmentlerinin içteki çifti meyve halindeyken büyür, kenarlar boyunca piloz, orta kısmında az çok çıplak, kordat-ovat, yaklaşık 2 mm. (Fl. of Tur. 7: 635)

Yöresel Adı: Isırgan

Türkiye'deki Yayılışı: Bursa, (Çanakkale), Erzurum, Gümüşhane, İçel, İstanbul, İzmir, Niğde

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Güllüce Köyü, 150 m, 13.IV.2002, G. Emre, MARE 8225.

Yöresel Kullanılışı:

a) Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına 1 çay bardağı dolusu içilerek kanser tedavisinde kullanılır (Güllüce Köyü).

64. *VITEX AGNUS-CASTUS* L.

1-3 m uzunluğunda, çok dallanmış, kısaca tomentoz-kanasent, çalı, nadiren küçük ağaçlar. Yapraklar palmat, 5(-7)-foliolllü, folioller çoğunlukla tam, 3.5-15 x 0.5-2.8 cm, bazen daha geniş veya belirgin olarak dentat, akut, her iki ucuna doğru daralmış, sapsız veya en azından uçtaki foliol saplı, üstte donuk yeşil, altta beyaz-tomentoz; saplar uzun, alttaki yapraklarınkiler yaklaşık 4 cm'ye kadar uzunlukta. İnfloresens oldukça yoğun,

simoz kurullar yoğun, çoğunlukla hemen hemen küresel, hemen hemen sapsız. Kaliks 3 mm, dış kısmında sıkça tomentoz ve hafifçe damarlı, dişler; genişçe üçgenimsi, iç yüzeyinde belirgin damarlı. Korolla soluk leylak renginden maviye kadar değişen renklerde, yaklaşık 8 mm, tüp belirgin olarak kaliksin dışına taşmış. Drupa küresel, siyah veya kırmızımsı, 3-4 mm. (Fl. of Tur. 7: 35)

Yöresel Adı: Ayıt

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Amasya, Antalya, Bursa, Çanakkale, Giresun, Hatay, İçel, Muğla, Samsun, Trabzon, Zonguldak

Herbaryum Örnekleri:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Karagömlük Köyü, 210 m, 17.IV.2002, G. Emre, MARE 8303. Ezine, Çığır (Kayacık) Köyü, 490 m, 20.VI.2002, G. Emre, MARE 8369. Ezine, Yeniköy, 50 m, 22.VI.2002, G. Emre, MARE 8372. Ezine, Çetmi Köyü, 26.VI.2002, G. Emre, MARE 8385. Ezine, Pazarköy, 150 m, 25.VI.2002, G. Emre, MARE 8390.

Yöresel Kullanılışı:

a) Meyveleri, sabahları aç karnına yutularak, ishale karşı kullanılır (Karagömlük Köyü).

b) Yaprakları bir bezle sarılarak haricen baş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Körüktaş Köyü).

c) Meyveleri ve yaprakları ovanalıp doğrudan, karnın üzerine bir bezle sarılarak mide bulantısının giderilmesinde kullanılır (Karagömlük Köyü).

KARIŞIM 2: Bitkinin genç sürgünleri, *Paliurus spina-christi*, *Pinus brutia*'nın genç sürgünlerinden susam ile birlikte hazırlanan infüzyon, hayvan sağlığında barsak parazitlerine karşı kullanılır (Sarısöğüt Köyü).

KARIŞIM 8: Bitkinin meyveleri ve yaprakları soğan ile birlikte yoğurulup, göbek deliğine konularak karnın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Kızıltepe Köyü).

65. *TRIBULUS TERRESTRIS* L.

Sürünücü, basit tüylü, bir yıllık otlar. Gövdeler 15–80 cm, kısa, basık tüylü ve ayrıca daha uzun az çok yayık tüylü. Genç sürgünler ve yapraklar gümüşü piloz. Yapraklar paripennat, 10–16 foliollü. Folioller ovat veya eliptik, çoğunlukla tabanda asimetrik, 5–8(-10) x 2–3(4-) mm, düz. Çiçekler seyrek, yaprak koltuklarında tek. Sepaller yaklaşık 5 mm, ovat, ipeksi tüylü. Petaller 4–5 mm, sarı, çabuk düşücü, meyve 4–5 parçalı, yaklaşık 10 mm çapında, karpeller, ikisi büyük, çok sayıda sert dikenli, puberulent veya hemen hemen çıplak. (Fl. of Tur. 2: 493)

Yöresel Adı: Çobançökerten, Deveçökerten

Türkiye'deki Yayılışı: Adana, Amasya, Ankara, Antalya, Artvin, Çanakkale, Denizli, Elazığ, Gazi Antep, İstanbul, İzmir, Karabük, Kars, Kayseri, Kocaeli, Sakarya, Samsun, Zonguldak

Herbaryum Örneği:

A1(A) Çanakkale: Ezine, Çamoba Köyü, 80 m, 23.VI.2002, G. Emre, MARE 8381.

Yöresel Kullanışı:

a) Bitkiden hazırlanan dekoksiyon, 2–3gün boyunca sabahları aç karnına 1 fincan dolusu içilerek böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır (Çamoba Köyü).

b) Bitkiden hazırlanan infüzyon, dahilen prostat tedavisinde kullanılır (Üsküfçü Köyü).

ÖZEL BİTKİSEL KARIŞIMLAR

KARIŞIM 1) *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus* ile *Pinus brutia*'nın olgunlaşmamış kozalaklarından hazırlanan dekoksasyon, sabahları aç karnına içilerek kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Köprübaşı Köyü).

KARIŞIM 2) *Pinus brutia*'nın *Paliurus spina-christi*'nin ve *Vitex agnus-castus*'un genç sürgünlerinden susam ile birlikte hazırlanan infüzyon, hayvan sağlığında barsak parazitlerine karşı kullanılır (Sarısöğüt Köyü).

KARIŞIM 3) *Ecballium elaterium*'un tohumları ve karabiber meyveleri ispirto içinde 15 gün bekletildikten sonra bu ispirto, haricen romatizma tedavisinde kullanılır (Körüktaş Köyü).

KARIŞIM 4) *Hypericum perforatum*'un çiçekli dalları, *Tilia argentea*'nın çiçekleri ve maydanoz yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen mide ülseri tedavisinde kullanılır (Karagömlek Köyü).

KARIŞIM 5) *Rosmarinus officinalis*'in çiçekli kısımları ile *Salvia fruticosa* yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Karagömlek Köyü, Balıklı Köyü).

KARIŞIM 6) *Morus nigra* ile *Rosa canina*'nın dallarının kabuklarından hazırlanan dekoksasyon, sabahları aç karnına 1 fincan dolusu içilerek cilt hastalıkları tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

KARIŞIM 7) *Cydonia oblonga*'nın yaprakları ile *Rumex crispus* (MARE 8242, MARE 8328) meyvelerinden hazırlanan dekoksasyon, günde 1 çay bardağı dolusu içilerek bronşit tedavisinde kullanılır (Pazarköy).

KARIŞIM 8) *Vitex agnus-castus* meyveleri ve yaprakları, soğan ile birlikte yoğurulup göbek deliğine konularak karın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Kızıltepe Köyü).

7. TARTIŞMA VE SONUÇ

Ezine yöresinden toplanıp, Herbaryum'uzaya kayıt edilen 131 sayıda bitki örneklerinin teşhisi sonucunda toplam 65 tür bitkiden bu yörede sağlık alanında yararlanıldığı saptanmıştır. Bitkiler yörede tek başına ve/veya karışım halinde halk ilacı olarak kullanılmaktadır. Yalnız karışımlarda yer alan bitkiler bulgular bölümündeki listeye katılmamış olup, bunlar özel bitkisel karışımlar bölümü içinde sunulmuştur. Labada (*Rumex crispus*), maydanoz (*Petroselinum crispum*), susam (*Sesamum indicum*), karabiber (*Piper nigrum*) ve soğan (*Allium cepa*) bu kapsamda değerlendirilmiştir. Özel bitkisel karışımlar bölümünde 8 adet karışım yer almaktadır.

Bazı halk ilaçlarının hazırlanışı esnasında katılan bal, un, irmik, şeker, zeytinyağı ve ispirto gibi bitkisel ürünler veya maddelerin doğrudan etkilerinin bulunmadığı düşünüldükten bunlar yardımcı maddeler olarak kabul edilmişlerdir.

Geleneksel halk ilacı olarak kullanıldığını saptadığımız 65 türün 49'ü yörede yabancı olarak bulunan, 16'sı ise yetiştirilen bitkilerdir.

Ezine yöresinde bitkiler, yurdumuzun diğer birçok yöresinde olduğu gibi çoğunlukla infüzyon ve dekoksasyon halinde kullanılmaktadır.

Ezine yöresinde bazı hastalıklar için halkın kullandığı terimler yerine, onların verdiği bilgilere dayanılarak, kullanım amacına yönelik başka terimler kullanılmıştır. Örneğin; mayasıl terimi yörede hem egzama hem de hemoroidler için kullanılmakta olup, çalışmamızda bu durum verilen bilgilere göre değerlendirilmiştir.

Ezine yöresinde halk ilacı olarak kullanılan bitkiler, kullanılışlarına göre topluca değerlendirilmiş ve tedavideki kullanım alanlarına göre aşağıda belirtilen şekilde gruplandırılmıştır (bitkiler metin içindeki numaralarına göre belirtilmiş, karışımlar K harfi ile gösterilmiştir).

Mide rahatsızlıklarının tedavisinde:(3,8,15,26,27,28,33,34,36,37,51,60,64)

Şeker hastalığının tedavisinde:(1,2,17,29,34,37,44,45,46,47,53,K.1)

Hemoroidlere karşı:(4,10,18,19,40,42)

Kum ve taş düşürücü:(2,14,17,25,28,65)

Soğuk algınlığı tedavisinde:(31,32,35,55,59,K.5)

Cilt yaralarının tedavisinde:(12,26,40,46,49)

Egzama tedavisinde:(4,40,41,43,56)

Yatıştırıcı:(11,16,33,48,49)

Hazmı kolaylaştırıcı:(8,16,37,60)
Kanser tedavisinde: (27,61,62,63)
Romatizma tedavisinde: (18,20,61,K.3)
Baş ağrısının giderilmesinde: (27,32,64)
Hayvan hastalıkları tedavisinde: (40,47,K.2)
İshale karşı: (36,54,64)
Mide ülseri tedavisinde:(3,26,K.4)
Prostat tedavisinde: (2,28,65)
Saçkıran tedavisinde: (6,39,50)
Alerji tedavisinde: (22,24)
Bronşit tedavisinde: (7,K.7)
İdrar yolları hastalıkları tedavisinde: (19,44)
Karın ağrısının giderilmesinde: (25,K.8)
Laksatif: (41,42)
Nefes darlığına karşı: (3,38)
Sıtma tedavisinde: (13,16)
Siğil tedavisinde: (23,42)
Afrodizyak: (5)
Ateş düşürücü: (57)
Barsak kanamasına karşı: (55)
Barsak parazitlerine karşı: (2)
Boğaz ağrısının giderilmesinde: (52)
Böbrek hastalıkları tedavisinde: (21)
Cilt hastalıkları tedavisinde: (K.6)
Diş ağrısının giderilmesinde: (58)
Diüretik: (33)
Dolama hastalığı tedavisinde: (9)
Göğüs yumuşatıcı: (59)
Kısırlık tedavisinde: (57)
Kırık-çıkık tedavisinde:(61)
Kolesterol düşürücü: (27)
Kulak ağrısının giderilmesinde: (39)

Mantar tedavisinde: (24)
Menstrüasyon düzensizlikleri tedavisinde: (41)
Pamukçuk tedavisinde: (44)
Safra kesesi hastalıkları tedavisinde: (2)
Sinüzit tedavisinde: (18)
Sindirim sistemi hastalıkları tedavisinde: (35)
Süt salgısını artırıcı: (30)
Üst solunum yolları rahatsızlıklarının giderilmesinde: (58)
Yanık tedavisinde: (26)
Yumurtalık hastalıkları tedavisinde: (29, 39)

Yukarıdaki listeye göre yörede bitkilerden en çok, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde, şeker hastalığı tedavisinde, hemoroidlere karşı, böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla, soğuk algınlığı, cilt yaraları ve egzama tedavisinde yararlanıldığı saptanmıştır.

Yörede geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkilerin büyük çoğunluğu insan sağlığında kullanılmaktadır. *Pinus brutia*, *Paliurus spina-christi*, *Sesamum indicum* ve *Vitex agnus-castus* bitkilerinin karışımından oluşan halk ilacı yalnız hayvan hastalıkları tedavisinde, *Asphodelus aestivus* ve *Phillyrea latifolia* bitkilerinden hazırlanan halk ilaçları ise hem insan hem de hayvan hastalıkları tedavisinde kullanılmaktadır.

Araştırma yöremizin bulunduğu yere komşu olan ve Çanakkale ili içindeki bazı yerleri de kapsayan bir etnobotanik çalışmada (10) 38 bitkiden geleneksel halk ilacı olarak yararlandığı belirlenmiştir. Bu çalışmadaki bulgular ile Ezine yöresinde saptadığımız bulgular karşılaştırılmış ve buna ait bir tablo (Tablo-1) hazırlanmıştır. Bu tabloya göre geleneksel halk ilacı olarak 16 ortak bitkiden yararlandığı ve bunlardan 9'nun aynı amaçla kullanıldığı belirlenmiştir.

Bazı bitkilerin, yörede tür ve cins farkı ayırt edilmeden aynı yöresel adla bilindiği ve bunların benzer kullanılışlarının olduğu belirlenmiştir: *Urtica dioica-U. urens-U. pilulifera* (ısırgan), *Thymbra spicata* var. *spicata-Origanum onites* (kekik) ve *Anthemis austiriaca-Matricaria chamomilla* var. *chamomilla* (papatya).

Tablo-1. Ezine ile Kaz Dağı ve çevresinde geleneksel halk ilacı olarak yararlanılan ortak bitkiler ve bunların karşılaştırılması (benzer olmayan kullanılışlar ≠ işareti ile belirtilmiştir).

Bitki adı	Ortak kullanılış
<i>Asphodelus aestivus</i>	≠
<i>Cistus creticus</i>	≠
<i>Dracunculus vulgaris</i>	Hemoroidlere karşı
<i>Ecballium elaterium</i>	Hemoroidlere karşı
<i>Hypericum perforatum</i>	Mide rahatsızlıklarının giderilmesinde
<i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i>	≠
<i>Myrtus communis</i> subsp. <i>communis</i>	≠
<i>Origanum onites</i>	Mide rahatsızlıklarının giderilmesinde
<i>Pinus brutia</i>	Mide rahatsızlıklarının giderilmesinde
<i>Plantago major</i>	≠
<i>Rosa canina</i>	≠
<i>Salvia fruticosa</i>	Mide rahatsızlıklarının giderilmesinde
<i>Tamus communis</i>	Romatizma tedavisinde
<i>Tribulus terrestris</i>	Böbrek kumu ve taşının düşürülmesinde
<i>Urtica dioica</i>	≠
<i>Urtica pilulifera</i>	Kanser tedavisinde

Yörede en çok bilinen ve yaygın kullanımı olan bitkilerin başlıcaları: *Malva sylvestris*, *Origanum majorana*, *Rosmarinus officinalis* ve *Rosa canina*'dır.

Yörede halk ilacı olarak kullanılan bazı bitkilerin sakıncalı olduğu ve dikkatli kullanılmalara gerektiği çalışmamız esnasında ayrıca kaydedilmiştir. Gördüğümüz kişiler tarafından *Ecballium elaterium* meyvelerinden elde edilen suyun fazla miktarda kullanılmasının sakıncalı olduğu, *Tamus communis* subsp. *communis* bitkisinin dilimlenmiş köklerinin ciltte yara açması nedeniyle fazla bekletilmemesi gerektiği uyarılarında bulunulmuştur.

Halk ilacı olarak kullanılan bitkilerden *Urtica* türlerinden yemek ve börek yapımında, *Erodium ciconium*, *Malva sylvestris*, *Papaver rhoeas*, *Tamus communis* subsp. *communis* ve *Rumex crispus* bitkilerinden yemek yapımında, *Rosa canina* meyvelerinden marmelat yapımında, *Papaver rhoeas* petallerinden şurup yapımında yararlanıldığı saptanmıştır. Ayrıca Kurtuluş Savaşı zamanında *Paliurus spina-christi* meyveleri öğütülüp unundan yörede ekme yapıldığı belirlenmiştir. Bunların dışında yörede yabani olarak yetişen *Sinapis arvensis* (MARE 8340) ve *Rumex pulcher* (MARE 8341) bitkilerinden de salata yapımında yararlandığı araştırmalarımız esnasında saptanmıştır.

Halk ilacı olarak kullanılan bitkilerden *Centaurea solstitialis* subsp. *solstitialis* bitkisinin eskiden kullanıldığı, ancak günümüzde sıtma hastalığının pek görülmemesi nedeniyle bu kullanışın yaygın olmadığı belirlenmiştir. *Matricaria chamomilla* var. *chamomilla* kapitulularının bayanlar tarafından saç rengini açmak için, *Origanum onites* yapraklarının ise baharat olarak kullanıldığı saptanmıştır. Ayrıca *Urtica* türlerinden yapılan yemeğin yörede çeşitli hastalıklara karşı koruyucu olduğu inanılmakta ve yılda en az bir kez yenilmesi gerektiği önerilmektedir.

Halk ilacı olarak yararlanılan bitkiler hakkındaki bilgiler, özellikle bu bitkileri kullanan kişilerden sağlanmaya çalışılmış, bu kişilere ulaşmanın mümkün olmadığı durumlarda, o kişilerin yakınlarıyla görüşülmüştür. Görüşmelerimiz esnasında, bitkilerle tedavide çoğunlukla olumlu sonuç alındığı halk tarafından belirtilmiştir.

Anabilim Dalımız'da hazırlanan "Bitkisel Halk İlaçları Araştırma Formu I" (Anket Formu 1) ile ilgili olarak yörede 90 kişi ile görüşme yapılmıştır. Bunlardan 55'i erkek, 35'i kadındır. Görüşülen kişilerin hepsi yetişkin ve bunların çoğunluğu kırk yaşın üzerindedir. Yörede yararlandığını saptadığımız 65 bitkiden *Mentha x piperita*

bitkisinin yalnız kadınlar ve *Capparis ovata* var. *canescens* bitkisinin ise yalnız erkekler için kullanıldığı belirlenmiştir.

Çalışmalarımız esnasında aynı zamanda “Bitkisel Halk İlaçları Araştırma Formu II” (Anket Formu 2) kapsamında, Ezine yöresinde bitkilerin kullanım yaygınlığı da belirlenmeye çalışılmıştır. Ankete katılan 52 kişiden 45’i tedavide bitkilerden yararlandığını, 7’si yararlanmadığını belirtmiştir. Bu sonuca göre halk arasında bitkilerle tedavinin günümüzde de geniş çapta sürdürülmekte olduğu anlaşılmaktadır. Yörede modern sağlık kuruluşlarının yaygın olarak bulunmasına rağmen, halk ilaçları ile tedavinin geçerliliğini koruduğu anket sonuçlarıyla doğrulanmıştır. Bununla birlikte görüşmelerimiz esnasında, geleneksel halk ilaçları kullanımının eskisine oranla azalmakta olduğu izlenimi de edinilmiştir.

Halk ilacı olarak bitkilerin yöredeki kullanım yaygınlığı incelendiğinde, köylerdeki kullanımın beldelere ve ilçe merkezine oranla daha yaygın olduğu saptanmıştır. Köylerin ilçe merkezine ve sağlık kuruluşlarına uzaklığı, bulunduğu yerin dağlık oluşu ve o yörede yaşayan kişilerin yaşları kullanım yaygınlığı üzerinde önemli etkenlerdir.

Halk ilacı olarak kullanılan yabani bitkilerden yörede en yaygın olarak bulunanlar başlıca şunlardır: *Malva sylvestris*, *Papaver rhoeas*, *Paliurus spina-christi*, *Pinus brutia* ve *Vitex agnus-castus*’dur.

Yöredeki çalışmalarımız esnasında yerli halktan çeşitli kimselere başvurulmuş ve geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkiler hakkında çeşitli bilgiler derlenmiştir. Bunlar arasında özellikle Çığı ve Karagömlek köylerinde bulunan halk hekimi olarak tanınan Bedriye Aydın ve Medine Yalçın bu konuda çok yardımcı olmuşlardır. Ayrıca yörede bulunan yürükler ve yaşlı kimseler çalışmamıza önemli katkılar sağlamışlardır.

Araştırma yöremizde geleneksel halk ilaçları ile ilgili bilgileri veren kimseler, bilgilerin kendilerine daha önceki nesillerden aktarıldığını ve ayrıca bu bilgileri yörede bitkileri tanıyan, halk ilaçlarını bilen ve uygulayan, bugün birçoğu hayatta olmayan kimselerden öğrendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca modern tedavi yöntemlerinin yaygınlaşması nedeniyle yeni yetişen neslin bu bilgilere önem vermediğini ve bu nedenle bu bilgilerin unutulup kaybolmakta olduğunu belirtmişlerdir.

Bu çalışma ile Ezine yöresi kapsamlı bir şekilde araştırılarak yörenin geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkileri saptanmıştır ve bunlarla ilgili bilgiler derlenmiştir.

Böylece Ezine yöresi bu yönden ilk kez tanınmış olup, bu konudaki bilgilerin gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmıştır. Ayrıca bu çalışmada elde edilen bulgular modern tedavi alanında yapılacak çeşitli araştırmalara da kaynak olabilecektir.

ANKET FORMU 1

MARMARA ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ
FARMASÖTİK BOTANİK ANABİLİM DALI

BİTKİSEL HALK İLAÇLARI ARAŞTIRMA FORMU I

Bitkinin adı:

Araştırma yören (İlçe/Köy):

Görüşülen kişi:

Tarih:

No:

1. Bitkinin yöresel adı:.....
2. Bitkinin kullanım alanı: İnsan sağlığı Hayvan sağlığı
3. Bitkinin kullanılan kısmı:.....
4. Bitkinin tedavideki kullanış amacı:.....
5. Bitkinin kullanımı: Tek başına Karışım halinde
6. Kullanış / Hazırlanış yöntemi : Doğrudan İnfüzyon Dekoksiyon
 Lapa (katkı maddeleri :.....)
 Yaki (.....)
 Diğer:.....)
7. Kullanış şekli : Dahilen Haricen
 Diğer:.....
8. Yaş grubu : Bebek Çocuk Yetişkin kimse
9. Cinsiyet: Erkek Kadın
10. Kullanım dozu / ölçüsü : Günde :.....
11. Kullanım zamanı : a. Aç karnına Tok karnına
b. Sabah Öğle Akşam
12. Kullanım süresi : .....gün .....hafta İyileşinceye kadar
13. Etkisi : Olumlu Olumsuz Az olumlu
14. Yan etki: Yok Var (açıklayınız:.....)
15. Bitkinin tedavi dışında kullanış amacı:.....
16. Diğer bilgiler:

ANKET FORMU 2

MARMARA ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAKÜLTESİ
FARMASÖTİK BOTANİK ANABİLİM DALI

BİTKİSEL HALK İLAÇLARI ARAŞTIRMA FORMU II

1. Ailenizin çeşitli sağlık sorunlarının giderilmesinde bitkilerden yararlanıyormusunuz?

- Evet Hayır

2. Yararlandığımız bitkileri nereden/nerelerden sağlıyorsunuz?

(Bir veya daha çok işaretleme yapabilirsiniz.)

- Kendi yaşadığımız köy ve çevresinde yetişen bitkileri kullanıyoruz.
 Kendi yaşadığımız ilçede yetişen bitkileri kullanıyoruz.
 İlçemiz dışından getirilen ve piyasada satılan bitkileri kullanıyoruz.

3. Yararlandığımız bitkiler hakkında bilgi vererek yörenizde yaptığımız bilimsel araştırmamıza yardımcı olmak istermisiniz?

- Evet Hayır

4. Eğer yardımcı olmak istiyorsanız;

Adımız , soyadınız :

9. KAYNAKLAR

1. Alpaslan D. F.: Babaeski (Kırklareli) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003 (Danışman: Prof. Dr. E. Tuzlacı).
2. AnaBritannica. Cilt no: 8, s. 413, 1988.
3. Baytop A.: İngilizce-Türkçe Botanik Kılavuzu. İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul, 1998.
4. Davis P.H.: Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Ed: Davis P.H., Vol. 1-9, Edinburgh University Press, Edinburgh, 1965-1985.
5. Erol M. K.: Eğirdir (Isparta) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1995 (Danışman: Prof. Dr. E. Tuzlacı).
6. Eryaşar P.: Gönen (Balıkesir) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998 (Danışman: Prof. Dr. E. Tuzlacı).
7. Ezine Tanıtım Kitapçığı. Ezine Belediyesi Yayını, 2000.
8. Fiori A.: Iconographia Florae Italicae, Firenze, 1993 (Reprint, Bologna 1981).
9. Lawrence G.H.M.: Taxonomy of Vaskular Plants., Macmillan Publishing Co., Inc., New York, 1951.
10. Saçlı S., Akalın E.: Preliminary Ethnobotanical Study From Kaz Dağı (Balıkesir/Çanakkale) I: Uses and Vernacular Names. İstanbul Ecz. Fak. Mec., 34(2): 9-16, 2001.
11. Sadıkoğlu E.: Koçarlı (Aydın) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003 (Danışman: Prof. Dr. E. Tuzlacı).
12. Sadıkoğlu N.: Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi. İ.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998 (Danışman: Prof. Dr. K. Alpinar).
13. Tolon Fenercioğlu E.: Şile (İstanbul) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996 (Danışman: Prof. Dr. E. Tuzlacı).

14. Uysal İ., Karabacak E., Oldacay S., Seçmen Ö. : The Flora of Agricultural Areas and Their Environs in Çanakkale (Lapseki-Ezine). Turk J Bot, 27 (2): 103-116, 2003.

15. Yazıcıoğlu A.: Trabzon Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1994 (Danışman: Prof. Dr. E. Tuzlacı).

10. ÖZGEÇMİŞ

1979 yılında İstanbul'da doğdum. 1990 yılında Moda İlkokulu'dan mezun oldum, Ortaokulu 1993 yılında Kadıköy Kız Lisesi'nde tamamladım. 1996 yılında Kadıköy Kız Lisesi'nden mezun oldum. 1996 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Biyoloji Öğretmenliği Bölümü'ne girdim ve 2000 yılında mezun oldum. 2001 yılında Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Farmasötik Botanik Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans çalışmalarına başladım.

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

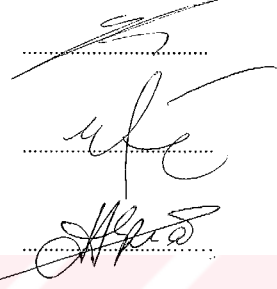
Yüksek Lisans öğrencisi Gizem EMRE'nin, çalışması jürimiz tarafından Farmasötik Botanik Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak uygun görülmüştür.

İMZA

Tez Danışmanı : Prof.Dr.Ertan TUZLACI
Üniversitesi : Marmara

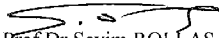
Üye : Prof.Dr.Elçin GÜRKAN
Üniversitesi : Marmara

Üye : Prof.Dr.Kerim ALPINAR
Üniversitesi : İstanbul

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 02. / 07 / 2003 tarih ve 02. sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr.Sevim ROLLAS
Müdür